

Lagutskottets betänkande

1984/85:42

om konsumenttjänstlag (prop. 1984/85:110)

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 1984/85:110 om konsumenttjänstlag samt fyra motioner (två från m, en från c och en från fp) som väckts med anledning av propositionen.

För närvarande saknas uttryckliga lagregler om tjänster som en näringsidkare utför åt en konsument. I propositionen föreslås att en lagstiftning införs beträffande vissa sådana tjänster. Den nya lagen skall gälla arbete på lösa saker eller på fastigheter m. m. samt förvaring. Nyproduktion av bostadshus undantas dock. I lagen slås fast vilka rättigheter konsumenten har om tjänsten utförs felaktigt eller för sent. Tjänsten är felaktig om bl. a. den utförts i strid mot säkerhetsföreskrifter eller om den avviker från reklamuppgifter m. m. (marknadsföringsansvar). Andra frågor som regleras i lagen är preskriptionstiden för anspråk på grund av fel, konsumentens rätt att avbeställa tjänsten samt priset för tjänsten. Även näringsidkarens rättigheter när konsumenten inte betalar i tid regleras i lagen. Propositionen innehåller också förslag till ändringar i konsumentkreditlagen, marknadsföringslagen, den allmänna köplagen och konsumentköplagen. Beträffande de två sistnämnda lagarna föreslås att preskriptionstiden för anspråk på grund av fel förlängs från ett till två år.

I ärendet har en skrivelse inkommit från Sveriges industriförbund, Elektriska hushållsapparatleverantörer (EHL), Elektriska installatörsorganisationen (EIO), SHIO-familjeföretagen, Svenska byggnadsentreprenörföreningen, Svenska handelskammarförbundet, Sveriges grossistförbund och Sveriges köpmannaförbund samt en skrivelse från Byggnadsentreprenörföreningen. Vidare har företrädare för justitiedepartementet, konsumentverket och de nämnda näringslivsorganisationerna infört utskottet framfört synpunkter på propositionen och motionerna.

Utskottet tillstyrker att den föreslagna lagstiftningen genomförs med endast en mindre ändring av skadestandsreglerna. Utskottet förordar också att ikraftträdandet bestäms till den 1 juli 1986 i stället för som föreslagits i propositionen den 1 januari 1986. Ställningstagandet innebär att utskottet avstyrker bifall till de yrkanden om avslag på propositionen som framförts i de fyra motionerna. Utskottet avstyrker också yrkandena i den ena m-motionen om att arbeten på fast egendom skall uteslutas från lagens tillämpningsområde och att reglerna om fel på grund av brott mot säkerhetsföreskrifter och om marknadsföringsansvaret ändras. M- och c-ledamöterna reserverar sig till förmån för avslag på propositionen och begäran om nytt förslag. M-ledamöterna reserverar sig i andra hand till förmån för ändringsyrkandena i m-motionen.

Propositionen

I proposition 1984/85:110 föreslår regeringen (justitiedepartementet) efter hörande av lagrådet att riksdagen antar i propositionen framlagda förslag till

1. konsumenttjänstlag,
2. lag om ändring i lagen (1905:38 s. 1) om köp och byte av lös egendom,
3. lag om ändring i konsumentköplagen (1973:877),
4. lag om ändring i marknadsföringslagen (1975:1418),
5. lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977:981).

Lagförslagen har intagits i *bilaga* till betänkandet.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll hänvisas till vad utskottet anför på s. 4 och 5.

Motionsyrkanden

Motion 1984/85:2833 av Allan Ekström (m), vari yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1984/85:110,
2. att riksdagen hos regeringen begär nytt förslag till konsumenttjänstlag i samband med förslag rörande ny köplag och konsumentköplag.

Motion 1984/85:2834 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m), vari yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1984/85:110,
2. att riksdagen hos regeringen begär nytt förslag till konsumenttjänstlag i samband med förslag rörande ny köplag och konsumentköplag,
3. att för det fall yrkandena 1 och 2 inte skulle bifallas riksdagen beslutar att konsumenttjänstlagen inte skall omfatta arbete på fast egendom,
4. att för det fall yrkandena 1 och 2 inte skulle bifallas riksdagen beslutar sådan ändring i förslaget till konsumenttjänstlag att en tjänst inte skall anses behäftad med fel i fall då tjänsten strider mot en offentligrättslig föreskrift och konsumenten vid beställningen varit medveten härom,
5. att för det fall yrkandena 1 och 2 inte skulle bifallas riksdagen beslutar sådan ändring i 10 § lagförslaget att uppgifter som lämnats vid marknadsföring måste ha återopats av näringsidkaren för att kunna läggas till grund för felbedömning.

Motion 1984/85:2835 av Bengt Kindbom m. fl. (c), vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om en samordnad lagstiftning inom områdena för köp- och konsumenträtten,
2. att riksdagen beslutar avslå proposition 1984/85:110 om konsumenttjänstlagen.

Motion 1984/85:2836 av Christer Eirefelt och Kjell Johansson (båda fp), vari yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1984/85:110,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till samordnad lagstiftning angående konsumenters köp av varor och tjänster.

Utskottet

Inledning

Under de två senaste decennierna har ett omfattande lagstiftningsarbete pågått i syfte att stärka konsumenternas ställning. Arbetet har hittills lett till att flera viktiga lagar har genomförts som varit av både civilrättslig och marknadsrättslig natur. De civilrättsliga lagarna tar i huvudsak sikte på köp av varor, och till denna grupp hör bl. a. konsumentköplagen (1973:877) som kompletterar den allmänna köplagen (1905:38 s. 1) samt konsumentkreditlagen (1977:981) och hemförsäljningslagen (1981:1361). Den marknadsrättsliga lagstiftning som genomförts gör däremot i allmänhet inte någon skillnad mellan varor och tjänster som näringsidkaren tillhandahåller konsumenterna. Bland den marknadsrättsliga lagstiftningen kan särskilt nämnas lagen (1971:112) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden och marknadsföringslagen (1975:418).

Också andra åtgärder har vidtagits för att förbättra konsumentskyddet. Sålunda har konsumentverket och konsumentombudsmannen — sedan år 1976 sammanslagna till en myndighet — inrättats för att tillvarata konsumenternas intressen. Genom inrättandet av allmänna reklamationsnämnden har lösningar av tvister på konsumentområdet underlättats och effektiviserats. I sammanhanget bör också framhållas att den lokala konsumentverksamheten byggts ut under senare år.

Reformarbetet på konsumentskyddsområdet är emellertid inte slutfört genom de redovisade åtgärderna. Mot bakgrund av att det med undantag för några särskilda sektorer saknas civilrättsliga lagregler om förhållandet mellan konsument och näringsidkare när det gäller tjänster tillkallades år 1972 konsumenttjänstutredningen för att utreda frågan om en civilrättslig lagstiftning på tjänsteområdet. Utredningen slutförde sitt uppdrag år 1979 genom avlämnandet av betänkandet (SOU 1979:36) Konsumenttjänstlag. Betänkandet har remissbehandlats.

Konsumenttjänstutredningen bedrev sitt arbete i samråd med företrädare för andra nordiska länder, särskilt med det norska förbrukertjensteutvalget, som också år 1979 lade fram ett förslag till lagstiftning om konsumenttjänster. Förslaget är till väsentlig del likalydande med det svenska. Sistnämnda år tillsattes i Finland en konsumenttjänstkommission som år 1982 presenterade ett förslag till en lag om konsumenttjänster. Det finländska förslaget har en vidsträcktare tillämpning än de svenska och norska utredningsförslagen. När det gäller de materiella reglerna överensstämmer emellertid det finländska förslaget i huvudsak med de båda andra förslagen. I Danmark utreds för närvarande frågan om lagstiftning om konsumenttjänster.

Reglerna om konsumentköp har setts över av konsumentköpsutredningen. Utredningen har år 1984 avlämnat betänkandet (SOU 1984:25) Ny konsumentköplag, vilket remissbehandlats. I nordiskt samarbete har också sedan länge pågått ett arbete med att utforma en ny allmän köplag. Arbetet har nyligen resulterat i ett gemensamt nordiskt lagförslag (NU 1984:5) Nordiska köplagar.

Nära anknytning till det pågående lagstiftningsarbetet på köprättens område har också det utredningsuppdrag som anförtratts 1983 års småhusköpsutredning (Ju 1983:03). Kommittén skall enligt sina direktiv utreda behovet och den lämpligaste uppläggnings av civilrättsliga lagregler till konsumenternas skydd vid avtal om köp eller uppförande av småhus. Småhusköpsutredningen beräknas avlämna ett delbetänkande i denna fråga vid årsskiftet 1985-1986.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till en ny konsumenttjänstlag. Förslaget grundas på konsumenttjänstutredningens betänkande. Under arbetet på propositionen har överläggningar ägt rum med företrädare för de danska, finländska och norska justitiedepartementen.

Den nya konsumenttjänstlagen föreslås bli tillämplig på tjänster som näringsidkare utför åt konsumenter vid arbete på lösa saker eller fastigheter. Lagen omfattar alltså t. ex. underhålls- och reparationsarbeten på bilar och hushållsapparater, liksom entreprenadarbeten på byggnader och tomtar (utom nyproduktion av bostadshus). Vidare regleras också — till skillnad från vad som föreslogs av konsumenttjänstutredningen — tjänster som gäller förvaring av föremål, t. ex. magasinering av möbler och omhändertagande av pälsar. Lagreglerna är i huvudsak tvingande till konsumentens förmån.

Näringsidkaren skall enligt lagen utföra tjänsten fackmässigt och med omsorg ta till vara konsumentens intressen. Han skall vidare vid behov samråda med konsumenten och ge denne lämplig vägledning. Näringsidkaren skall även underrätta konsumenten om behov av tilläggsarbete och vara skyldig att utföra särskilt angeläget tilläggsarbete. Slutligen åligger det näringsidkaren att avråda konsumenten från tjänster som inte är till nytta för denne.

I lagen fastslås vilka rättigheter konsumenten har om tjänsten utförs felaktigt eller om näringsidkaren gör sig skyldig till dröjsmål vid utförandet. Vid fel är näringsidkaren normalt skyldig — men även berättigad — att avhjälpa felet. Detta skall i princip ske utan kostnad för konsumenten. Om felet inte avhjälps, får konsumenten göra avdrag på priset eller — om felet är väsentligt — häva avtalet. Även vid dröjsmål som är väsentliga får konsumenten häva avtalet. Vid fel och dröjsmål har konsumenten dessutom rätt till skadestånd, om inte näringsidkaren kan visa att det ej har

förekommit någon försummelse från hans sida. Som fel räknas även avvikelser från reklamuppgifter o. d. (marknadsföringsansvar). Näringsidkarens ansvar enligt en tidsbestämd garanti förtydligas och skärps. Ett fel skall reklameras inom skälig tid. Som yttersta frist gäller två år från det att uppdraget avslutades, utom vid arbete på byggnader eller fast egendom då tiden är tio år.

Har priset för en tjänst inte avtalats, behöver konsumenten inte betala mer än skäligt pris. Näringsidkaren får bara i viss utsträckning avvika från en ungefärlig prisuppgift. Konsumenten har rätt att få en specificerad räkning. Vidare regleras frågan om konsumentens skyldighet att betala för en förberedande undersökning.

Om konsumenten avbeställer en tjänst, är han skyldig att betala för redan utfört arbete och ersätta näringsidkaren för vissa förluster. Konsumenten är dock inte skyldig att betala förlustersättning, om han avbeställer tjänsten därför att den har blivit onyttig för honom av skäl som han inte råder över.

Lagen innehåller även vissa regler om näringsidkarens rättigheter för det fall att konsumenten inte betalar i tid eller inte lämnar medverkan som är en väsentlig förutsättning för utförandet. Dessa regler är bl. a. avsedda att hindra avtalsvillkor om påföljder som är strängare mot konsumenten.

I propositionen läggs också fram förslag om ändringar i konsumentkreditlagen. Viktiga konsumentskyddsbestämmelser i den lagen skall gälla även beträffande krediter i samband med konsumenttjänster. Vidare föreslås att 4 § marknadsföringslagen ändras så att det blir möjligt att i marknadsrättslig ordning förbjuda farliga eller uppenbart odugliga tjänster. Beträffande konsumentköplagen och den allmänna köplagen föreslås att preskriptionstiden för anspråk på grund av fel förlängs från nuvarande ett år till två år.

Den nya lagstiftningen avses träda i kraft den 1 januari 1986.

Allmänna överväganden

Olika tjänster som näringsidkare utför åt konsumenterna har kommit att bli av allt större ekonomisk och praktisk betydelse för hushållen. En viktig grupp av konsumenttjänster utgörs av arbeten på lösa saker. Särskilt reparationer och underhåll av bilar och andra kapitalvaror spelar en stor ekonomisk roll. En annan grupp tjänster av vikt är arbeten på fast egendom, exempelvis om- och tillbyggnadsarbeten.

Vid sidan av arbeten på lösa saker och fast egendom finns det ett stort antal olika tjänstetyper som också är av vikt för konsumenterna. Här kan nämnas undervisning, behandling av personer, t. ex. frisörtjänster och tandbehandling, tjänster som erbjuds av hotell- och restaurangrörelser och begravningsbyråer samt yrkesmässig förvaring av lösa saker i form av vinterförvaring av båtar, möbelförvaring m. m.

Som tidigare berörts saknas för närvarande uttryckliga civilrättsliga regler om förhållandet mellan parterna på konsumenttjänstområdet. Enligt vad som uttalas i propositionen är det ovanligt att parterna träffar några individuella, mera detaljerade överenskommelser om tjänster, och standardavtal förekommer endast inom vissa sektorer. Ofta är alltså många av de frågor som kan komma upp mellan parterna oreglerade. Tvister måste då i avsaknad av lagregler lösas med ledning av allmänna rättsgrundsatser eller regler som gäller för andra rättsområden, främst köprätten.

I propositionen föreslås som tidigare redovisats att en särskild konsumenttjänstlag införs beträffande tre betydelsefulla grupper av tjänster, nämligen arbeten på lösa saker och fast egendom samt förvaring av saker utan samband med reparationer och underhåll m. m.

I motionerna 1984/85:2833 och 2834 (båda m) samt 2835 (c) och 2836 (fp) yrkas (yrkandena 1 och 2 i motion 2834) att riksdagen skall avslå propositionen och begära att nytt förslag till konsumenttjänstlag framläggs i samband med förslag till ny allmän köplag och ny konsumentköplag.

Samtliga motionärer framhåller att det finns ett nära samband mellan köp av varor och avtal om tjänster. Motionärerna anser att det köprättsliga regelsystemet måste få styra utformningen av reglerna om konsumenttjänster och att därför den nu föreslagna reformen bör anstå i avvaktan på att propositioner med förslag till en ny allmän köplag och en ny konsumentköplag förelagts riksdagen. Liknande synpunkter har inför utskottet anförts av näringslivets organisationer.

Motionärerna har också andra invändningar mot den nu aktuella propositionen. I motion 2833 påpekas att lagförslaget är svåröverskådligt och oklart, och motionären anför flera exempel härpå. Vidare framhålls att dispositionen av konsumenttjänstlagen i hög grad avviker från exempelvis köplagen och det framlagda förslaget till ny konsumentköplag samt det nordiska köplagförslaget. Enligt motionären kan vidare stark kritik riktas mot den lösning vissa frågor fått i propositionen, bl. a. när det gäller marknadsföringsansvaret och näringsidkarens rätt till ersättning vid avbeställning.

Motionärerna i motion 2834 framhåller att om förslaget till konsumenttjänstlag genomförs innan det köprättsliga lagstiftningsarbetet slutförts blir konsekvensen att konsumenttjänstlagen senare måste revideras på åtskilliga punkter, något som är otillfredsställande för både konsumenter och näringsidkare. Vidare anförts att det ofta förekommer s. k. blandade avtal, dvs. avtal som innefattar både köp av varor och utförande av tjänster. Vid sådana avtal kan det bli svårt för parterna att avgöra om köprätten eller konsumenttjänstlagen skall tillämpas.

Även i motion 2835 framhålls gränsdragningsproblemen vid blandade avtal. Enligt motionärerna kan också andra gränsdragningsproblem uppkomma, bl. a. när det gäller arbeten på fast egendom. Motionärerna un-

derstryker vidare att propositionen kommer att medföra fördyringar för konsumenterna och nackdelar från konkurrenssynpunkt för småföretagen. Propositionen är enligt motionärerna otillfredsställande också därför att stora och betydelsefulla grupper av tjänster lämnats utanför den nya lagens tillämpningsområde. Slutligen pekar motionärerna på att lagförslaget inte ger konsumenterna och näringsidkarna tillräcklig vägledning, och de efterlyser en överskådlig och enkel lagstiftning som är samordnad för hela konsumentområdet.

Liksom i motion 2835 understryks i motion 2836 behovet av en enkel lagstiftning.

Utskottet vill för sin del framhålla att det i avsaknad av särskilda lagregler om konsumenttjänster ofta är svårt för konsumenterna och näringsidkarna att ta reda på vad som rättsligt gäller på detta område. Detta förhållande är självfallet inte tillfredsställande och kan leda till rättsförluster för båda parterna. Utskottet vill vidare peka på att oskäliga avtalsvillkor på konsumenttjänstområdet för närvarande kan angripas endast med stöd av lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden och generalklausulen i 36 § avtalslagen. Genomförs förslaget i propositionen ökar möjligheterna att motverka förekomsten av sådana avtalsvillkor. Om de grundläggande kraven på dem som utför tjänster åt konsumenterna läggs fast i lag får vidare seriösa och ansvars-kännande näringsidkare ett stöd. Dessa näringsidkare måste i dag ofta konkurrera på ojämlika villkor med andra som inte uppfyller vad som rimligen kan krävas i konsument-skyddshänseende. Tvärt emot vad motionärerna i motion 2835 anser torde enligt utskottets mening inte minst småföretagen få ett från konkurrenssynpunkt bättre läge genom en lagstiftning. Småföretagen torde nämligen i mindre utsträckning än andra företag använda standardavtal, och bristen på lagregler är alltså till en klar nackdel för dem.

Med hänsyn till det anförda och till den stora ekonomiska och praktiska betydelse konsumenttjänsterna har anser utskottet det angeläget att en lagstiftning på området kommer till stånd. I vad gäller den i motion 2835 framförda kritiken mot att lagförslaget endast avser vissa tjänster vill utskottet erinra om att konsumenttjänsterna är av starkt skiftande karaktär. Som departementschefen framhåller är det knappast ändamålsenligt att söka reglera dem alla i ett sammanhang. Som en första etapp får lagstiftningen därför inriktas på de tjänster som från rättslig och praktisk synpunkt är mest betydelsefulla. Enligt vad som anges i propositionen har vid de nordiska departementsöverläggningarna som hållits under arbetet med propositionen samförstånd uppnåtts om att lagstiftningsarbetet i Danmark, Norge och Sverige bör avgränsas i enlighet med det sagda. Den finländska konsumenttjänstkommissionens förslag är däremot som tidigare nämnts mera vidsträckt. Vid beredningen av förslaget inom det finländska justitiedepartementet överväger man dock enligt vad utskottet inhämtat att inskränka tillämpningsområdet efter mönster av de norska och

svenska förslagen. Utskottet vill också hänvisa till vad lagrådet framhåller, nämligen att det inte bör innebära någon större olägenhet att vi på tjänstområdet inte får en övergripande lagstiftning på samma sätt som inom köprätten. Utskottet delar denna uppfattning och vill understryka att de nya reglerna bör kunna bli till ledning för bedömningen av närliggande tjänster som lämnats utanför lagens tillämpningsområde.

Som framhålls av motionärerna finns det ett nära samband mellan en lagstiftning om konsumenttjänster och köprätten. I och för sig skulle det naturligtvis vara en fördel om en lagstiftning om konsumenttjänster kunde anstå till dess den grundläggande reglering av köprätten som för närvarande förbereds inom justitiedepartementet läggs fast. Utskottet vill emellertid framhålla att det knappast är möjligt att i ett sammanhang genomföra två så omfattande lagstiftningsprojekt som en lagreglering av konsumenttjänsterna och en reform av köprätten utgör. I vart fall skulle båda projekten avsevärt försenas. Att stora lagstiftningsprojekt genomförs etappvis är inte heller någon nyhet, utan metoden har tidigare praktiserats åtskilliga gånger. I sammanhanget bör också framhållas att det pågående arbetet med köprätten kommer att ta avsevärd tid i anspråk. Sålunda har det nordiska köplagsförslaget nyligen avlämnats och alltså ännu inte remissbehandlats. Remissbehandlingen av förslaget till ny konsumentköplag har relativt nyligen avslutats. Enligt vad som upplysts av företrädare för justitiedepartementet torde en proposition med förslag till en ny konsumentköplag kunna föreläggas riksdagen tidigast hösten 1986, medan en proposition om ny allmän köplag torde dröja åtminstone till hösten 1987.

Av det anförda framgår att en samordning i tiden mellan konsumenttjänstlagen och det köprättsliga reformarbetet skulle innebära att genomförandet av en lagstiftning på konsumenttjänstområdet skulle försenas med flera år. Utskottet har tidigare uttalat att det är angeläget att en lagstiftning om konsumenttjänster kommer till stånd. Enligt utskottets mening bör man därför inte utan mycket starka skäl vänta med ett genomförande av reformen. Sådana skäl kan inte anses föreligga. Olägenheterna med att konsumenttjänstlagen införs redan nu torde nämligen som lagrådet påpekar kunna undvikas om man ser till att i sådana delar, där alla skäl talar för en ensartad reglering, lösningar väljs som passar väl även för konsumentköpsområdet. Av propositionen framgår att det resultat som förelegat från arbetet med en ny köplag och ny konsumentköplag beaktats vid utarbetandet av förslaget till konsumenttjänstlag. Detta gäller både dispositionen och sakliga frågor. Vissa materiella skillnader finns emellertid mellan de olika förslagen. Utskottet vill därför i likhet med departementschefen stryka under vikten av att de olika regelsystemen inte kommer att uppvisa omotiverade skillnader. Vilka lösningar som bör väljas i de frågor där en samordning är påkallad får man ta ställning till på nytt i samband med den slutliga utformningen av de nya lagarna på köprättens område. Med hänsyn till de uttalanden som görs i propositionen utgår

utskottet från att regeringen noga överväger behovet av samordning och framlägger de förslag till ändringar i konsumenttjänstlagen som kan visa sig erforderliga.

På grund av det anförda anser utskottet att en lagstiftning om konsumenttjänster nu bör införas med i huvudsak den inriktning som föreslås i propositionen. Utskottet avstyrker alltså bifall till motionerna 2833, 2834 yrkandena 1 och 2 samt 2835 och 2836. I det följande kommer utskottet att behandla vissa enskildheter i lagförslaget som tagits upp i motionerna eller eljest tilldragit sig utskottets uppmärksamhet. I övrigt föranleder förslaget inte några erinringar från utskottets sida, utan utskottet förordar att det genomförs.

Tillämpningsområdet för konsumenttjänstlagen

I propositionen föreslås, som tidigare nämnts, att den nya lagen skall gälla för tjänster som en näringsidkare utför åt en konsument och som avser arbete på lösa saker, arbete på fast egendom, på byggnader och andra anläggningar på mark eller i vatten eller på andra fasta saker samt förvaring av lösa saker. Lagen skall dock inte tillämpas på arbete som avser uppförande av byggnader för bostadsändamål eller annat arbete som den som uppför byggnaden har åtagit sig att utföra i samband därmed. Vissa andra undantag från tillämpningsområdet finns också. Bl. a. gäller lagen inte tillverkning av lösa saker i andra fall än när konsumenten skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet och inte heller installation och annat arbete som näringsidkaren utför för att fullgöra ett avtal om köp av en lös sak.

Som skäl för att nyproduktion av bostadshus undantagits hänvisar departementschefen till att resultatet av det utredningsarbete som anförtratts 1983 års småhusköpsutredning bör avvaktas.

I motion 2834 (m) kritiserar att lagen skall bli tillämplig på arbete på fast egendom m. m. Enligt motionärerna är det uppenbart att förslaget i denna del kommer att leda till avsevärda tillämpningsproblem. Särskilt svårbevästrade kan problemen bli när det gäller gränsdragningen mellan arbete som innebär uppförande av bostadshus och annat byggnadsarbete. Motionärerna anser att de båda typerna av byggnadsarbete är så lika att det kan vara motiverat att samma regler bör gälla för båda. Den närmare utformningen av regler om konsumenttjänster som avser fast egendom bör därför övervägas ytterligare sedan småhusköpsutredningen slutfört sitt arbete. Vidare kritiserar motionärerna att en särskild preskriptionstid föreslås för anspråk på grund av fel när det gäller arbete på fast egendom m. m. Motionärerna yrkar (yrkande 3) att konsumenttjänstlagen inte skall gälla arbete på fast egendom.

Också i motion 2835 (c) riktas som tidigare redovisats (s. 6) kritik mot lagförslaget när det gäller arbete på fast egendom.

Liknande synpunkter har inför utskottet anförts av företrädare för Svenska byggnadsentreprenörföreningen och andra näringslivsorganisationer.

Som motionärerna framhåller är likheterna ofta stora mellan avtal om arbeten som innefattar nyproduktion av bostadshus och avtal om andra byggnadsarbeten åt konsumenterna. Utskottet kan därför i princip dela motionärernas uppfattning att det hade varit önskvärt att en samtidig reglering för byggnadsarbetena kunnat komma till stånd. I likhet med departementschefen anser emellertid utskottet att resultatet av småhusköpsutredningens arbete inte bör föregripas. Frågan är då om det kan anses motiverat att inte bara nyproduktion av bostäder bör uteslutas från tillämpningsområdet utan också andra arbeten på fast egendom. Vid bedömningen av denna fråga måste beaktas att småhusköpsutredningen beräknas slutföra sitt arbete i denna del tidigast i slutet av år 1985 och att en proposition på grundval av utredningens förslag inte torde kunna framläggas före år 1988. Att låta en reglering av konsumenttjänster beträffande fast egendom anstå i avvaktan på ställningstaganden till resultatet av småhusköpsutredningens arbete skulle alltså innebära en avsevärd förse- ning.

Utskottet har i tidigare avsnitt framhållit att arbeten på fast egendom utgör en viktig grupp av konsumenttjänsterna. Om- och tillbyggnadsarbeten och reparationer av byggnader är också ofta dyrbara för konsumenterna och därför av stor ekonomisk betydelse. Enligt utskottets mening skulle ett tillmötesgående av motionärernas önskemål medföra att värdet av konsumenttjänstlagen avsevärt urholkades. Utskottet vill också peka på att det ur principiell synvinkel inte är någon rättslig skillnad mellan arbete på lösa saker och arbete på byggnader m. m. För utskottet framstår det därför som naturligt att båda slagen konsumenttjänster regleras i ett sammanhang. Vidare bör det beaktas att gränsdragningsproblem otvivelaktigt skulle uppstå om arbeten på fast egendom nu tills vidare skulle lämnas oreglerade. Som exempel härpå vill utskottet nämna att reparationer och underhåll av tvätt- och diskmaskiner i vissa fall skulle omfattas av lagen och i andra fall inte beroende på om det är fastighetsägaren eller någon annan, t. ex. en hyresgäst, som äger föremålet.

Enligt utskottets mening finns det således starka skäl för att konsumenttjänstlagen bör få det tillämpningsområde som föreslås i propositionen. Utskottet kan inte finna att de eventuella olägenheter som är förknippade med att endast vissa arbeten på fast egendom nu föreslås bli reglerade är så stora att man av denna anledning bör tväka att genomföra förslaget. Utskottet avstyrker därför bifall till motion 2834 yrkande 3. Utskottet vill emellertid — i överensstämmelse med vad utskottet uttalat i föregående avsnitt — tillägga att det självfallet är viktigt att reglerna om olika konsumenttjänster som avser byggnader inte uppvisar omotiverade skillnader. Utskottet förutsätter därför att behovet av samordning uppmärksammas

vid ställningstagandena till småhusköpsutredningens förslag. Skulle det därvid visa sig att andra lösningar i olika frågor än de nu valda framstår som lämpliga bör konsumenttjänstlagen ändras.

Till den i motion 2834 berörda frågan om preskriptionstiden återkommer utskottet senare.

Åsidosättande av säkerhetsföreskrifter

I 4—6 §§ förslaget till konsumenttjänstlag finns regler om vilka krav som kan ställas på näringsidkarens prestation. Bl. a. gäller enligt 5 § att näringsidkaren särskilt skall iaktta att tjänsten inte utförs i strid mot författningsföreskrifter eller myndighetsbeslut som väsentligen syftar till att säkerställa att föremålet för tjänsten är tillförlitligt från säkerhetssynpunkt. Av 9 § följer att en tjänst skall anses vara felaktig om resultatet avviker från sådana föreskrifter eller myndighetsbeslut. Detsamma gäller om en tjänst utförts i strid mot förbud enligt 4 § marknadsföringslagen. Sistnämnda bestämmelse föreslås i propositionen ändrad så att marknadsdomstolen skall kunna förbjuda en näringsidkare inte bara som för närvarande att saluhålla varor som kan medföra person- och sakskador eller som är uppenbart olämpliga för sitt ändamål utan också att tillhandahålla farliga eller uppenbart olämpliga tjänster som omfattas av konsumenttjänstlagen.

Är en tjänst felaktig utan att det beror på något förhållande på konsumentens sida har konsumenten enligt 16 § rätt att bl. a. få felet avhjälpd eller om felet inte avhjälpes göra avdrag på priset eller häva avtalet. Konsumenten kan också ha rätt till skadestånd.

Av specialmotiveringen till 5 § (prop. s. 164) framgår att det i princip saknar betydelse om konsumenten känt till att utförandet av en tjänst skulle komma att stå i strid med en säkerhetsföreskrift. Konsumenten kan alltså åberopa att tjänsten är felaktig även om han haft förhållandet fullt klart för sig när han ingick avtalet. Konsumentens rätt att kräva avhjälpande av felet eller att göra prisavdrag eller häva avtalet bör enligt propositionen inte heller påverkas. Däremot kan det komma i fråga att jämka ett skadestånd till konsumenten eller låta hans rätt till skadestånd helt falla bort.

Lagrådet framhåller i sitt yttrande (prop. s. 353) att i exempelvis sådana fall då konsumenten beställt tjänsten med full insikt om att den står i strid mot ett förbud och därför är felaktig torde det böra anses att felaktigheten beror på ett förhållande på konsumentens sida. I synnerhet om näringsidkaren då inte känt till förbudet och därav följande felaktighet ter sig enligt lagrådet ett felansvar för honom stötande.

I slutprotokollet anför departementschefen (s. 372) att enligt hans mening kan ett fel inte anses bero på ett förhållande på konsumentens sida enbart därför att denne har beställt tjänsten med full insikt om att den står i strid mot ett förbud och med hänsyn härtill är felaktig. För att näringsidkaren skall undgå felansvar synes dessutom böra krävas att han beträffan-

de sådana väsentliga säkerhetsbestämmelser som det är fråga om i 5 § varken har känt till eller borde ha känt till förbudet.

I motion 2834 (m) yrkas (yrkande 4) att förslaget till konsumenttjänstlag skall ändras så att en tjänst inte anses felaktig när konsumenten vid beställningen varit medveten om att tjänsten strider mot säkerhetsnormer. Motionärerna hänvisar till vad lagrådet anfört i denna fråga och förklarar sig dela lagrådets uppfattning. Vidare framhålls att regleringen framstår som stötande. Motionärerna anför också att det från principiella utgångspunkter inte kan accepteras att man genom lagstiftning försöker skydda ett offentligrättsligt intresse av att säkerhetsföreskrifter iakttas genom att införa möjligheter till skadestånd och andra privaträttsliga sanktioner.

Utskottet erinrar om att i 8 § konsumentköplagen finns tvingande bestämmelser om varor som inte är tillfredsställande från säkerhetssynpunkt. Bl. a. gäller att en vara är felaktig om den säljs i strid mot ett förbud att saluhålla varan, vilket har meddelats i en författning eller av en myndighet väsentligen i syfte att förebygga att den som använder varan skadas eller ådrar sig ohälsa.

En liknande bestämmelse finns också intagen i konsumentköpsutredningens förslag till ny konsumentköplag.

I likhet med departementschefen anser utskottet att skyddet för konsumenterna till liv och hälsa naturligtvis måste ges högsta prioritet även inom konsumenttjänstområdet. Enligt utskottets mening är det således befogat att i konsumenttjänstlagen lägga fast de minimikrav i fråga om tjänstens beskaftenhet som kan uppställas från säkerhetsskyddspunkt. Med hänsyn till vikten av att olika säkerhetsbestämmelser iakttas bör reglerna utformas så att de sätter en gräns för vad parterna med bindande verkan kan avtala. I överensstämmelse med vad som för närvarande gäller enligt konsumentköplagen och med förslaget till ny konsumentköplag bör det därför i princip sakna betydelse om konsumenten har känt till att utförandet av tjänsten skulle strida mot en säkerhetsföreskrift. Som framhålls i propositionen bör felet således inte anses bero på ett förhållande på konsumentens sida enbart därför att han, när avtalet träffades, hade fullt klart för sig att tjänsten skulle kunna bli bristfällig i nu aktuellt hänseende. När det är fråga om sådana väsentliga säkerhetsnormer som avses i 5 § bör det enligt utskottets mening därutöver krävas att näringsidkaren varken har känt till eller borde ha känt till dem för att han skall undgå felansvar. Utskottet konstaterar sammanfattningsvis att enbart den omständigheten att konsumenten beställt tjänsten med full insikt om att den skulle strida mot ett förbud således inte som motionärerna yrkar bör beta honom rätten att påfordra att felet avhjälpas eller kräva prisavdrag eller häva avtalet. Något annorlunda ställer sig saken när det gäller rätten till skadestånd. Har konsumenten medverkat till ett avtal om en felaktig tjänst bör näringsidkarens skadeståndsskyldighet kunna helt bortfalla eller skadeståndet jämkas.

På grund av det anförda avstyrker utskottet bifall till yrkande 4 i motion 2834.

Marknadsföringsansvar

Enligt 10 § förslaget till konsumenttjänstlag skall en tjänst anses felaktig om resultatet avviker från uppgifter som lämnats i samband med avtalets ingående eller annars vid marknadsföring antingen av näringsidkaren själv, av någon annan näringsidkare eller av en branschförening eller liknande organisation för näringsidkarens räkning eller också av en materialleverantör eller någon annan i tidigare led. För att marknadsföringsansvaret skall inträda krävs att de lämnade uppgifterna är av betydelse för bedömningen av tjänstens beskaffenhet eller ändamålsenlighet samt att de kan antas ha inverkat på avtalet. Rättas en uppgift i tid inträder inte något ansvar för näringsidkaren.

I motion 2834 (m) framhålls att i förhållande till konsumenttjänstutredningens förslag innebär propositionen på denna punkt en avsevärd utvidgning av näringsidkarens ansvar. I avsaknad av remissbehandling är det enligt motionärerna svårt att överblicka de praktiska konsekvenserna. Klart är emellertid att förslaget i propositionen inte är förenligt med grundläggande avtalsrättsliga regler. Motionärerna framhåller vidare att det är vanligt att en näringsidkare använder sig av ett blandat eller omfattande sortiment av produkter, t. ex. olika typer av reservdelar, då han utför vissa tjänster. Att näringsidkaren skall behöva skaffa sig kännedom om de uppgifter som i olika sammanhang exempelvis utomlands kan ha lämnats om varje produkt förefaller motionärerna orimligt. Motionärerna yrkar därför (yrkande 5) att marknadsföringsansvaret skall begränsas till marknadsföringsuppgifter som åberopats av näringsidkaren.

Även från näringslivets sida har kritik riktats mot omfattningen av marknadsföringsansvaret.

Utskottet vill för sin del peka på att den gällande konsumentköplagen innehåller en regel om marknadsföringsansvar. Regeln skiljer sig emellertid från den bestämmelse som nu föreslås, bl. a. genom att det krävs att näringsidkaren åberopat uppgiften för att felansvar skall inträda. Även i förslaget till ny konsumentköplag har tagits in en bestämmelse om marknadsföringsansvar. Denna bestämmelse ansluter nära till konsumenttjänstlagens regel. I förslaget har sålunda det nuvarande kravet att uppgiften skall ha åberopats inte tagits med. I det nordiska förslaget till ny köplag finns också en regel om marknadsföringsansvar utan någon begränsning till uppgifter som åberopats.

Utskottet anser att även när det gäller konsumenttjänster näringsidkaren bör ha ett ansvar för uppgifter som lämnas av någon annan än honom själv vid marknadsföring. I likhet med vad som gäller enligt konsumentköplagen bör ansvaret avse uppgifter som lämnas av någon i ett tidigare omsätt-

ningsled. Vidare bör ansvaret omfatta uppgifter som någon annan lämnat för näringsidkarens räkning, t. ex. en branschorganisation eller en reklambyrå.

När det gäller frågan om huruvida en uppgift som lämnats vid marknadsföring måste ha återopats av näringsidkaren vill utskottet peka på att den som utför konsumenttjänster i regel är fackman med ett begränsat yrkesområde. Den som yrkesmässigt utför reparationer och andra arbeten på lösa saker och fast egendom och därvid använder material som levereras av andra näringsidkare bör normalt ha en tämligen god kännedom om den marknadsföring som bedrivs av dessa. I vart fall torde han utan större svårighet kunna skaffa sig sådan kännedom. Vad nu sagts gäller också beträffande marknadsföringsuppgifter som lämnats för näringsidkarens räkning av en branschorganisation, reklambyrå e. d. Utskottet vill också peka på att näringsidkaren i sin egenskap av fackman regelmässigt torde ha möjlighet att bedöma huruvida en marknadsföringsuppgift är rättvisande eller ej.

Mot bakgrund av det anförda får det, som departementschefen framhåller, i valet mellan näringsidkaren och konsumenten, anses ligga närmare till hands att låta näringsidkaren bära följderna av en oriktig eller vilseledande uppgift som har lämnats exempelvis i en materialleverantörs marknadsföring. Detta gäller oavsett om näringsidkaren haft kännedom om den ifrågavarande uppgiften eller inte. Till skillnad från motionärerna anser utskottet därför att det inte bör ställas upp något krav på att näringsidkaren skall ha återopat uppgiften. I sammanhanget vill utskottet understryka att den i propositionen föreslagna regeln om marknadsföringsansvar inte är så långtgående som motionärerna synes mena. En viktig begränsning av näringsidkarens ansvar ligger nämligen däri att uppgiften skall kunna antas ha inverkat på avtalet med konsumenten. När det gäller ansvaret för materialleverantörens uppgifter innebär denna begränsning bl. a. att konsumenten när avtalet slöts måste ha utgått från att visst bestämt material skulle komma att användas. Som framhålls i propositionen torde därför uppgifter som en materialleverantör etc. lämnat bli aktuella huvudsakligen när parterna har avtalat om användning av ett visst bestämt material eller när näringsidkaren i sin marknadsföring har angett att han för tjänster av det slag som avtalet gäller använder visst material. Med den begränsning marknadsföringsansvaret sålunda fått ligger det i sakens natur att uppgifter som lämnats vid marknadsföring utomlands och som inte nått Sverige endast i rena undantagsfall kommer att kunna medföra något ansvar för näringsidkaren. Det bör vidare framhållas att näringsidkarens skadeståndsansvar vid oriktiga marknadsföringsuppgifter liksom vid andra fel inträder endast när han inte kan visa att fel eller försummelse inte ligger honom till last. Utskottet vill också peka på att näringsidkaren inte ensam bär ansvaret för oriktiga marknadsföringsuppgifter som lämnats av tredje man. Enligt 33 § förslaget till konsumenttjänstlag svarar också tredje

man gentemot konsumenten för oriktiga eller vilseledande uppgifter som han lämnat uppsåtligen eller av vårdslöshet.

På grund av det anförda tillstyrker utskottet propositionen i aktuell del och avstyrker bifall till motion 2834 i motsvarande del.

Preskription

Enligt 17 § förslaget till konsumenttjänstlag måste en konsument som vill åberopa att en tjänst är felaktig underrätta näringsidkaren om detta inom skälig tid efter det att han märkt eller bort märka felet (reklamation). Konsumentens rätt att framställa anspråk på grund av fel går förlorad (preskriberas) om han inte reklamerat inom två år eller, vid arbete på mark, byggnader och andra fasta saker, tio år från det uppdraget avslutades. Har näringsidkaren handlat i strid mot tro och heder gäller alltid en preskriptionstid av tio år.

I propositionen föreslås också att den allmänna köplagen och konsumentköplagen ändras så att preskriptionstiden för anspråk på grund av fel i köpta varor förlängs från ett till två år.

Näringslivsorganisationerna har inför utskottet ifrågasatt behovet av en förlängning av preskriptionstiden från ett till två år och framhållit att en tvåårig preskriptionstid kommer att medföra problem och leda till att priset för varor och tjänster ökar. Stark kritik har också framförts mot den tioåriga preskriptionstiden vid arbete på fasta saker, varvid bl. a. gjorts gällande att förslaget avviker från de standardavtal som för närvarande tillämpas på byggnadsområdet, främst då Svenska Teknologföreningens Allmänna bestämmelser för byggnads-, anläggnings- och installationsentreprenader (AB 72). Som tidigare berörts kritiserar den särskilda preskriptionstiden för arbeten på fasta saker också i motion 2834 (m).

När en vara eller en tjänst är felaktig torde enligt utskottets uppfattning konsumenten i allmänhet relativt snart upptäcka felet. Det kan emellertid förekomma att felet blir märkbart först efter lång tid. Möjligheten att en tjänst eller vara är behäftad med sådant s. k. dolt fel är ett osäkerhetsmoment för näringsidkaren. Efter hand som tiden går får näringsidkaren ett allt större intresse av att avtalsförhållandet skall anses avslutat så att han inte längre behöver räkna med att drabbas av anspråk på grund av detta. Också från allmän synpunkt är det en nackdel om anspråk på grund av fel kan göras gällande efter lång tid. Tvister på grund av förhållanden som ligger långt tillbaka i tiden medför nämligen ofta betydande bevisproblem och kan därmed bli oproportionerligt resurskrävande för både de inblandade parterna och myndigheter.

Mot denna bakgrund har det på det köprättsliga området ställts upp särskilda preskriptionstider som träder i stället för den allmänna, dispositiva tioåriga preskriptionstiden enligt preskriptionslagen (1981:130). Enligt utskottets mening är det befogat att också på konsumenttjänstområdet

införa en särskild preskriptionstid som bör samordnas med den köprättsliga.

När det gäller frågan om preskriptionstidens längd vid köp anförde köplagsutredningen i sitt slutbetänkande (SOU 1976:66) Köplag bl. a. att köp numera ofta avser gods av sådant slag att man måste räkna med att fel kan visa sig först ganska lång tid efter det godset tagits i bruk. Köplagsutredningen föreslog därför att preskriptionstiden skulle förlängas till två år. Också i det nordiska köplagsförslaget har preskriptionstiden satts till två år med undantag dock för Danmark. Förutom det skäl som återopats av köplagsutredningen anför i det nordiska betänkandet att det inte är ovanligt att en vara tas i bruk jämförelsevis lång tid efter leveransen. Enligt utskottets mening är dessa skäl bärande. Utskottet vill också hänvisa till att man i Norge sedan år 1974 har en preskriptionstid av två år för felanspråk på grund av köp och att sådan preskriptionstid också finns i 1980 års Wienkonvention om internationella köp, vilken undertecknats av bl. a. Sverige. Utskottet tillstyrker därför att preskriptionstiden vid både köp och konsumenttjänster bestäms till två år.

I fråga om arbeten på byggnader och andra fasta saker synes en tvåårig preskriptionstid allt för kort. Problemet med dolda fel är nämligen som redovisas i propositionen (s. 67 f.), särskilt beaktansvärt vid sådana arbeten. Sålunda kan fel i byggnadsarbeten under olyckliga förhållanden förbli dolda under högst avsevärd tid, och kostnaderna för deras avhjälpande kan bli betydande. Det finns således starka skäl för att en längre preskriptionstid bör gälla på grund av felaktiga byggnadsarbeten m. m. Det norska förslaget till lov om forbrukerretjenster innehåller också en särskild preskriptionstid för arbeten på fast egendom, låt vara att den satts till fem år. Enligt utskottets mening får den i propositionen föreslagna preskriptionstiden anses väl avvägd. Den ansluter tidsmässigt även väl till vad som numera gäller som förutsättning för bostadslån till gruppybyggda småhus. En förutsättning för sådant lån är nämligen att konsumenten får en ansvarsutfästelse som ger ekonomiskt skydd vid väsentliga fel och brister som uppkommer inom tio år efter slutbesiktningen (prop. 1983/84:41, BoU 1983/84:8).

På grund av det anförda förordar utskottet att förslaget om preskriptionstidens längd genomförs.

Näringsidkarens skadeståndsskyldighet

Som tidigare berörts kan konsumenten enligt förslaget till konsumenttjänstlag ha rätt till skadestånd då tjänsten är felaktig. Rätt till skadestånd kan också föreligga om näringsidkaren inte utför sitt uppdrag i rätt tid (dröjsmål). Närmare regler om näringsidkarens skadeståndsskyldighet finns i 31 §. Bestämmelsen är i princip tvingande. Enligt 31 § första stycket är näringsidkaren skyldig att ersätta konsumenten för skada som denne

tillfogas på grund av fel eller dröjsmål. Näringsidkaren går dock fri om han visar att skadan inte beror på försummelse av honom eller av någon som han anlitat för att utföra tjänsten (presumtionsansvar). I 31 § andra stycket stadgas att skadeståndsskyldigheten omfattar också ersättning för skada på föremålet för tjänsten eller annan egendom som tillhör konsumenten eller någon medlem av hans hushåll. Till skillnad från vad som gäller enligt första stycket kan dock konsumenten och näringsidkaren när det gäller sakskadorna träffa avtal om att ersättningen inte skall omfatta förlust i näringsverksamhet.

Av propositionen framgår att skadeståndsskyldigheten omfattar inte bara direkta förluster och utgifter på grund av fel eller dröjsmål, exempelvis kostnader för att få felet avhjälpt, utan också s. k. följd förluster, dvs. andra ekonomiska skador. Som exempel på följd förluster nämns i propositionen bl. a. att konsumenten på grund av felet eller dröjsmålet förlorat arbetsförtjänst eller att han inte kunnat utnyttja en betald resa eller haft andra kostnader som blivit onyttiga. En ersättningsgill skada kan också uppkomma genom att konsumenten på grund av fel eller dröjsmål i samband med arbeten i hans bostad inte kan utnyttja denna till fullo.

Ersättningen för skada på föremålet för tjänsten och andra sakskador som avses i 31 § andra stycket bestäms enligt 5 kap. 7 § skadeståndslagen. Detta innebär att i princip all ekonomisk skada skall ersättas. I propositionen framhålls att en sakskada kan drabba egendom som i större eller mindre utsträckning används i den skadelidandes näringsverksamhet samt medföra kostnader och andra förluster i näringsverksamheten. Som ett exempel nämns att konsumenten eller någon medlem av hans hushåll driver en frisersalong i familjens bostadshus samt att en felaktigt utförd rörinstallation avseende bostadsutrymmena leder till vattenskador på salongens utrustning och till att rörelsen måste hållas stängd under en vecka. Dessa skador och de förluster som följer därav drabbar enligt departementschefen inte några egentliga konsumentintressen. Om rörinstallationen hade avsett utrustning för frisersalongen skulle näringsidkaren ha haft möjlighet att begränsa sitt ansvar för skadorna. Departementschefen anser att samma möjlighet bör stå honom till buds även om den tjänst som har gett upphov till egendomsskadorna och förlusten i näringsverksamheten — såsom i det anförda exemplet — är en konsumenttjänst som omfattas av konsumenttjänstlagen. I propositionen föreslås därför som tidigare redovisats att näringsidkaren skall kunna friskriva sig från följd förlust i näringsverksamhet på grund av sakskada.

Näringslivsorganisationerna har ansett att reglerna om näringsidkarens skadeståndsskyldighet är alltför långtgående. De har bl. a. hävdat att följd förluster inte bör omfattas. I vart fall bör enligt organisationerna näringsidkaren ges möjlighet att friskriva sig från alla typer av följd förluster i näringsverksamhet och alltså inte bara när det gäller sakskador. Organisationerna har i sistnämnda avseende hänvisat till det av departementsche-

fen anförda exemplet på sakskada som lett till att en frisersalong måst hållas stängd. Enligt organisationerna är det inte någon avgörande skillnad mellan detta fall och den situationen att näringsidkaren utför en rörinstallation felaktigt eller dröjer med arbetet och frisersalongen av denna anledning måste hållas stängd. I de två sistnämnda exemplen har näringsidkaren dock inte någon möjlighet att friskriva sig.

Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att man på konsumenttjänstområdet ger konsumenten en rätt till ersättning för inte bara direkta förluster och utgifter på grund av näringsidkarens kontraktsbrott utan också för andra ekonomiska skador. I förhållande till de andra påföljderna vid fel eller dröjsmål är nämligen konsumentens rätt att kräva skadestånd av central betydelse när det gäller att tvinga fram en avtalsenlig prestation. Utskottet vill härvidlag särskilt peka på att konsumenttjänstlagen utformats så att de rättsliga möjligheterna att häva ett avtal är begränsade av hänsyn till näringsidkaren. För konsumenten kan hävning också i många fall vara en ofördelaktig och föga praktisk åtgärd. Utskottet delar därför departementschefens uppfattning att konsumenten bör ha en tvingande rätt till ersättning för i princip all ekonomisk skada som tillfogas honom på grund av fel eller dröjsmål. En förutsättning för skadeståndsskyldigheten bör dock vara att det kan anses föreligga en försummelse på näringsidkarens sida.

När det gäller möjligheten för näringsidkaren att friskriva sig från förluster i näringsverksamhet kan utskottet däremot dela näringslivsorganisationernas uppfattning att den i propositionen föreslagna ordningen inte ter sig motiverad. Lika litet som när det gäller sakskadorna kan andra skador som uppkommer i konsumentens näringsverksamhet anses drabba något egentligt konsumentintresse. Utskottet vill också framhålla att skador och förluster i näringsverksamhet kan ha en helt annan omfattning och ekonomisk räckvidd än de som en konsument kan drabbas av på grund av fel eller dröjsmål. Utskottet anser därför att den i propositionen föreslagna regeln om rätt till friskrivning från förlust i näringsverksamhet bör utvidgas till att avse all sådan ersättning som omfattas av 31 §.

Avbeställning

Enligt förslaget till konsumenttjänstlag har konsumenten en i princip ovillkorlig rätt att avbeställa tjänsten innan den slutförts. Avbeställs tjänsten har näringsidkaren rätt till ersättning för utfört arbete och för förluster som han gör på grund av att han inrättat sig efter uppdraget. Regeln innebär bl. a. att näringsidkaren får tillgodoräkna sig vinst på den del av arbetet som redan utförts och vinsten på eventuellt nödvändiga avslutningsarbeten. Någon rätt till ersättning för hela den vinst han skulle ha gjort om avtalet fullföljts har han dock inte (ersättning för det positiva kontraktsintresset). Har näringsidkaren på grund av avtalet om den tjänst som sedermera avbeställts varit tvungen att avböja andra uppdrag och går

han till följd härav miste om inkomst har han däremot rätt till ersättning för detta inkomstbortfall.

Motionären i motion 2833 kritiserar att ersättning för det positiva kontraktsintresset inte föreslås kunna utgå. Propositionen medför enligt motionären att den näringsidkare som har ledig produktionskapacitet och för vilken det alltså är särskilt viktigt att avtalet fullföljs inte får någon ersättning medan den som har hela sin produktionskapacitet upptagen får ersättning.

Som närmare utvecklas i propositionen är det av stor betydelse för konsumenten att han har möjlighet att avbeställa en tjänst innan den slutförts. Principen att avtal skall hållas kan alltså inte upprätthållas fullt ut på konsumenttjänstområdet. Konsumenten bör således såsom torde vara fallet redan nu, få frigöra sig från avtalet oavsett vilka skäl han kan ha härför. Om konsumenten har en i princip ovillkorlig avbeställningsrätt är det självfallet angeläget att reglerna utformas så att näringsidkaren inte drabbas av några förluster på grund av en avbeställning. I likhet med departementschefen anser utskottet emellertid att en skyldighet för konsumenten att ersätta näringsidkaren för det positiva kontraktsintresset skulle i stor utsträckning kunna förta det värde en möjlighet att avbeställa tjänsten bör ha för konsumenten. En sådan regel skulle nämligen i praktiken innebära att näringsidkaren och konsumenten försattes i samma ekonomiska situation som om avtalet fullföljts, låt vara att konsumenten dock skulle slippa betala för de kostnader som näringsidkaren besparats genom avbeställningen. Att näringsidkaren skulle ha rätt till full ersättning för det positiva kontraktsintresset torde inte heller motsvara vad som i många fall tillämpas när en konsument avbeställer en tjänst.

Enligt utskottets mening får förslaget i propositionen anses innebära en fullt godtagbar avvägning mellan näringsidkarens och konsumentens delvis motstridiga intressen. Utskottet förordar därför att förslaget genomförs.

Övrigt

Reglerna i den föreslagna konsumenttjänstlagen kommer att bli av stor betydelse för många konsumenter och näringsidkare, inte minst för ett stort antal mindre företag. Lagen saknar som tidigare berörts någon direkt motsvarighet i dag och innebär en ganska omfattande reglering av en betydande del av konsumenttjänstområdet. Det bör också framhållas att den nya lagstiftningen innehåller flera nyheter i förhållande till vad som för närvarande tillämpas i praktiken. För att lagen skall få avsedd effekt och för att inte konsumenter och näringsidkare skall drabbas av rättsförluster är det synnerligen viktigt att en tillfredsställande information når ut till de berörda. Det kan också finnas ett behov av utbildning. Konsumentverket och näringslivets organisationer har här en viktig uppgift att fylla. Utskottet förutsätter att regeringen med uppmärksamhet följer det förbe-

redelsearbete som krävs och tar de initiativ som erfordras för att reformen inte skall bli ofullgånge. I detta sammanhang kan erinras om att utskottet nyligen tillstyrkt att konsumentverket för budgetåret 1985/86 tillförs särskilda medel för förberedelsearbetet med konsumenttjänstlagen (LU 1984/85:39).

Enligt utskottets mening är det viktigt att de nya reglerna kan träda i kraft snarast möjligt. I propositionen föreslås att ikraftträdandetidpunkten bestäms till den 1 januari 1986. Riksdagen kommer inte att kunna besluta om propositionen förrän i månadsskiftet maj-juni 1985. Som ovan framhållits krävs det ett relativt omfattande förberedelsearbete när det gäller information och utbildning. Vidare måste beaktas att lagstiftningen föranleder att konsumentverket och berörda branschorganisationer behöver ta upp överläggningar om ändringar och tillägg i standardavtal m. m. och tidigare överenskommelser om avtalsvillkor. Som framhålls i propositionen måste också näringsidkarsidan ges viss tid för att anpassa sina rutiner och sin verksamhet i övrigt till den nya lagens bestämmelser. Med hänvisning till de olika insatser som måste göras har inför utskottet både från konsumentverket och från näringslivets sida framförts önskemål om att ikraftträdandet senareläggs. Också utskottet anser att förberedelsearbetet inte torde kunna slutföras till den 1 januari 1986. Utskottet föreslår därför att lagstiftningen träder i kraft den 1 juli 1986.

Utöver vad utskottet anfört ovan och i tidigare avsnitt, föranleder propositionen inte några uttalanden från utskottets sida.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *avslag på proposition 1984/85:110*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2833, 1984/85:2834 yrkandena 1 och 2, 1984/85:2835 och 1984/85:2836.
2. beträffande *arbete på fast egendom m. m.*
att riksdagen med avslag på motion 1984/85:2834 yrkande 3 antar det i proposition 1984/85:110 framlagda förslaget till konsumenttjänstlag såvitt avser 1 och 17 §§.
3. beträffande *åsidosättande av säkerhetsföreskrifter*
att riksdagen med bifall till propositionen i denna del och med avslag på motion 1984/85:2834 yrkande 4, *dels* godkänner vad utskottet anfört, *dels* antar 5, 9 och 16 §§ förslaget till konsumenttjänstlag,
4. beträffande *marknadsföringsansvar*
att riksdagen med avslag på motion 1984/85:2834 yrkande 5 antar 10 § förslaget till konsumenttjänstlag,
5. beträffande *näringsidkarens skadeståndsskyldighet*
att riksdagen antar 31 § förslaget till konsumenttjänstlag med

den ändringen att paragrafen erhåller följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Utskottets förslag

31 §

Näringsidkaren är skyldig att ersätta konsumenten skada som denne tillfogas på grund av fel eller dröjsmål, om inte näringsidkaren visar att skadan ej beror på försummelse av honom eller någon som på hans sida har anlitats för att utföra tjänsten.

Näringsidkarens skadeståndsskyldighet på grund av fel eller dröjsmål omfattar även ersättning för skada på föremålet för tjänsten eller annan egendom som tillhör konsumenten eller någon medlem av hans hushåll. Näringsidkaren och konsumenten kan dock träffa avtal om att *sådan* ersättning ej skall omfatta förlust i näringsverksamhet.

Näringsidkarens skadeståndsskyldighet på grund av fel eller dröjsmål omfattar även ersättning för skada på föremålet för tjänsten eller annan egendom som tillhör konsumenten eller någon medlem av hans hushåll.

Näringsidkaren och konsumenten kan träffa avtal om att ersättning *enligt första eller andra stycket* ej skall omfatta förlust i näringsverksamhet.

6. beträffande *förslaget till konsumenttjänstlag i övrigt*
att riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till konsumenttjänstlag i den mån det inte omfattas av vad utskottet hemställt ovan med den ändringen att ikraftträdandetidpunkten bestäms till den 1 juli 1986,
7. beträffande *övriga lagförslag*
att riksdagen antar de i propositionen framlagda förslagen till
dels lag om ändring i lagen (1905:38 s. 1) om köp och byte av lös egendom,
dels lag om ändring i konsumentköplagen (1973:877),
dels lag om ändring i marknadsföringslagen (1975:1418),
dels ock lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977:981)
med den ändringen att ikraftträdandetidpunkten för lagförslagen bestäms till den 1 juli 1986.

Stockholm den 14 maj 1985

På lagutskottets vägnar

PER-OLOF STRINDBERG

Närvarande: Per-Olof Strindberg (m)*, Lennart Andersson (s), Stig Olsson (s), Elvy Nilsson (s), Mona Saint Cyr (m), Arne Andersson i Gamleby (s), Allan Ekström (m), Marianne Karlsson (c), Owe Andréasson (s), Nic Grönvall (m), Sigvard Persson (c), Per Israelsson (vpk), Inga-Britt Johansson (s), Kersti Johansson (c) och Berit Löfstedt (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservationer

1. Avslag på proposition 1984/85:110 (mom. 1)

Per-Olof Strindberg (m), Mona Saint Cyr (m), Allan Ekström (m), Marianne Karlsson (c), Nic Grönvall (m), Sigvard Persson (c) och Kersti Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 7 med "Utskottet vill" och slutar på s. 20 med "utskottets sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet gör följande bedömning.

Som framgått pågår ett omfattande lagstiftningsarbete inom köprättens område, något som hittills tagit sig uttryck dels i ett betänkande om ny konsumentköplag (SOU 1984:25), dels ock i ett förslag till gemensam nordisk köplag (NU 1984:5). Enligt utskottets mening är det självfallet från rättsordningens synpunkt angeläget att det skapas harmoni och inbördes sammanhang mellan den sålunda förestående reformeringen av köprätten och ett förslag till lag inom konsumenttjänstens område. Denna uppfattning har också framförts — förutom av näringslivets företrädare — av lagrådet som sålunda uttalat att "det med hänsyn till det nära sambandet med köprätten är naturligt att en lagstiftning rörande konsumenttjänster får sin utformning i anslutning till lagstiftningen på konsumentköpsområdet".

Den naturliga utgångspunkten bör, såsom framhålls i motionerna 2833—2836, därför vara att lagstiftning inom konsumenttjänstområdet icke genomförs förrän den grundläggande regleringen inom köprätten lagts fast.

Vad nu sagts är desto naturligare som propositionen innehåller förslag i väsentliga delar som ej ens varit föremål för sedvanligt *remissförfarande*. Detta gäller till en början förslaget om preskriptionstid, där tiden förlängts från av utredningen föreslagna två år till tio år i fråga om arbete på "fasta saker" (s. 69). Detsamma är fallet med avtal rörande förvaring, där utredningen på anförda skäl avstod från att låta sitt förslag omfatta denna avtalstyp. Lagrådet fann det för övrigt "vanskligt att överblicka konsekvenserna av förslaget i denna del" på grund av den sålunda underlåtna remissbehandlingen. Lagrådet pekade här på att departementschefen närmast synes ha haft "kombinationen av förvaring och mindre slag av servicearbeten" i åtanke. Denna situation skiljer sig emellertid enligt lagrådets mening från avtal som avser förvaring och transport (s. 343). Det mest uppseendeväckande frångåendet av betänkandet och gällande rätt är slutligen bestämmandet av näringsidkarens ansvar för uppgifter som denne icke själv lämnat till sin motpart (s. 49). Enligt utredningen gjordes näringsidkarens ansvar beroende av att han åberopat uppgiften i fråga i avtalet med konsumenten. I propositionen upplöses detta samband (s. 52).

Till det nu sagda kan läggas att *förslaget till konsumenttjänstlag avviker från gällande köprättsliga principer* på en rad punkter såsom beträffande avbeställning och skadeståndsansvar.

Enligt gällande ordning äger säljaren rätt till ersättning för vinst som han förlorar på grund av en avbeställning från köparens sida (jfr NU 1984:5 s. 322). Ståndpunkten är ett uttryck för rättsgrundsatsen att avtal skall hållas och att båda parter är civilrättsligt skyldiga att uppfylla sina åtaganden (det s. k. positiva kontraktsintresset). I förslaget till konsumenttjänstlag är näringsidkarens rätt till ersättning däremot kraftigt begränsad (s. 101 ff.). Skillnad görs också — vilket påpekas i motion 2833 — mellan det fallet att näringsidkaren har hela sin produktionskapacitet upptagen och det fallet att han saknar andra uppdrag. Rätten till ersättning av den avbeställande konsumenten är enligt 42 § andra stycket större i den förstnämnda situationen än i den andra, då uppdraget skulle ha varit särskilt ekonomiskt värdefullt för näringsidkaren.

Enligt gällande köprättsliga principer står en säljare strikt skadeståndsansvar för fel i godset som beror av avvikelser från garantier och sådana uppgifter som jämföras med garantier. Som påpekas i motion 2833 innebär 31 § i förslaget till konsumenttjänstlagen inskränkning i denna rättsprincip till konsumentens nackdel, därigenom att skadeståndsskyldigheten görs beroende av försummelse från näringsidkarens sida (presumtionsansvar). Lagrådet har vidare anmärkt just på att skadeståndsansvaret i propositionen utformats som ett presumtionsansvar men som ett strikt ansvar med vissa undantag i betänkandet rörande konsumentköpen (s. 341). Bland annat denna olikhet tar lagrådet till utgångspunkt för sitt påpekande att "en samordning bör eftersträvas när det gäller principiella lösningar av dessa och liknande slag, om inte starka praktiska skäl talar däremot. Rättssystemet blir annars onödigt komplicerat".

Som påpekats i motionerna 2833—2836 förekommer ofta s. k. *blandade avtal*, dvs. i ett tjänsteavtal ingår ofta ett köprättsligt moment. I motion 2835 anföras som exempel härpå det fallet att en enskild köper en värmepanna av en näringsidkare som åtar sig att utföra installation av denna. I detta fall är den föreslagna konsumenttjänstlagen (2 §) icke alls tillämplig. Om värmepannan däremot inköpts av en annan näringsidkare än den som utför installationen, omfattas köpet av konsumentköplagen och installationsuppdraget av konsumenttjänstlagen. Konsumentskyddet kommer följaktligen enligt motionen att regleras av olika lagar för likartad verksamhet. Skulle säljaren inte vara näringsidkare utan privatperson, blir dessutom den allmänna köplagen i stället tillämplig. Enligt utskottets mening bekräftar det sålunda påvisade rättsliga beroendet mellan tjänst och köp den naturliga slutsatsen att lagstiftning inom tjänsteområdet måste samordnas med reformering av köprätten.

Utskottet — som upprepar synpunkten att det bör råda harmoni och inbördes sammanhang mellan de centrala rättsområden som det här gäller

— finner att ett *uppskov* med genomförandet av förestående lagstiftning inte skulle medföra några större *olägenheter* från synpunkten att ge konsumenterna ett tillfredsställande rättsskydd.

Den föreslagna lagen omfattar sålunda till en början icke alla olika slag av tjänster. Utanför lagen faller tjänster av typen undervisning, t. ex. hos bilskolor och i kursverksamhet, behandling av personer, t. ex. frisörtjänster, hygienisk behandling, privat sjukvård och tandbehandling samt skötsel och behandling av djur. Detsamma gäller konsultverksamhet och sällskapsresor. Uppräkningen skulle kunna göras mycket längre (s. 19). Enligt utskottets mening finns det anledning att understryka detta förhållande, att en stor del av de privata tjänsteavtalen — i motion 2835 uppskattas andelen vara större än hälften — inte omfattas av lagen. Enligt sistnämnda motion talar detta förhållande dessutom för att det framlagda lagförslaget icke antas i föreliggande skick.

I de flesta fall torde uppkommande rättstvister vidare kunna lösas med ledning av de normer som utbildats i anslutning till köplagens regelsystem. Åtskilliga av de föreslagna lagreglerna innebär också en ren kodifiering av gällande praxis. Här kan samtidigt hänvisas till den rättsutveckling som pågått hos allmänna reklamationsnämnden med däri ingående representeranter för näringsidkare och konsumenter.

Enligt utskottets mening föreligger sammanfattningsvis synnerligen starka skäl för att inte nu genomföra någon lagstiftning inom konsumenttjänstens område. Propositionen bör således avslås i sin helhet och ett nytt förslag framläggas i samband med en reform av köprätten.

dels att utskottet under moment 1 bort hemställa

1. *beträffande avslag på proposition 1984/85:110*

att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:2833, 1984/85:2834 yrkandena 1 och 2, 1984/85:2835 och 1984/85:2836

dels avslår proposition 1984/85:110,

dels hos regeringen begär ett nytt förslag i samband med förslag till ny lagstiftning på köprättens område.

2. Arbete på fast egendom m. m. (mom. 2)

Per-Olof Strindberg, Mona Saint Cyr, Allan Ekström och Nic Grönvall (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 10 med "Som motionärerna" och slutar på s. 11 med "utskottet senare" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att den i propositionen föreslagna regleringen innebär att vissa byggnadsarbeten m. m. kommer att falla innanför lagens tillämpningsområde medan andra tills vidare lämnas oreglerade i avvaktan på resultatet av småhusköpsutredningens arbete. När det gäller arbeten

på fast egendom m. m. framstår det enligt utskottets mening som särskilt betydelsefullt att en samordning av regelsystemen kommer till stånd. Några mer väsentliga skillnader från rättslig utgångspunkt finns sålunda inte mellan nyproduktion av bostadshus och andra byggnadsarbeten. För både näringsidkare och konsumenter är det därför av vikt att samma regler gäller för hela området. Redan på grund av det anförda anser utskottet att starka skäl talar för att arbete på fast egendom bör lämnas utanför konsumenttjänstlagens tillämpningsområde. Också av andra skäl kan emellertid propositionen inte godtas på denna punkt. Som framhålls i motionerna 2834 och 2835 kan betydande tillämpningsproblem uppkomma. Särskilt svårbemästrade kan problemen bli när det gäller gränsdragningen mellan vilka entreprenadarbeten som skall falla under konsumenttjänstlagen och vilka som inte omfattas.

Utskottet vill också peka på att den föreslagna särskilda preskriptionstiden för anspråk på grund av felaktiga tjänster beträffande fast egendom väsentligen avviker från vad som för närvarande allmänt tillämpas. Förslaget i denna del saknar motsvarighet i konsumenttjänstutredningens betänkande och har inte remissbehandlats. De praktiska konsekvenserna är därför inte möjliga att överblicka. Så mycket står emellertid klart att förslaget kommer att leda till avsevärda kostnadsökningar för byggföretagen och andra näringsidkare, förordringar som till sist får bäras av konsumenterna.

På grund av det anförda tillstyrker utskottet bifall till motion 2834 yrkande 3. Härmed tillgodoses också de synpunkter som framförts i motion 2835.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "I fråga" och slutar med "längd genomförs" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående förordat att arbeten på fast egendom inte skall omfattas av konsumenttjänstlagen. 17 § bör ändras i enlighet härmed.

dels ock att utskottet under moment 2 bort hemställa

2. *beträffande arbete på fast egendom m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2834 yrkande 3 antar det i proposition 1984/85:110 framlagda förslaget till konsumenttjänstlag såvitt avser 1 och 17 §§ med den ändringen att paragraferna erhåller följande som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse.

Regeringens förslag

Denna lag gäller avtal om tjänster som näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet utför åt konsumenter huvudsakligen för enskilt ändamål i fall då tjänsten avser

Reservanternas förslag

1 §

Denna lag gäller avtal om tjänster som näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet utför åt konsumenter huvudsakligen för enskilt ändamål i fall då tjänsten avser

Regeringens förslag

1. arbete på lösa saker, dock ej behandling av levande djur,

2. *arbete på fast egendom, på byggnader eller andra anläggningar på mark eller i vatten eller på andra fasta saker, dock ej arbete som avser uppförande av byggnader för bostadsändamål eller annat arbete som den som uppför byggnaden har åtagit sig att utföra i samband därmed.*

3. förvaring av lösa saker, dock ej förvaring av levande djur.

Reservanternas förslag

1. arbete på lösa saker, dock ej behandling av levande djur,

2. förvaring av lösa saker, dock ej förvaring av levande djur.

17 §

Vill konsumenten åberopa att tjänsten är felaktig, skall han underrätta näringsidkaren om detta inom skälig tid efter det att han märkt eller bort märka felet (reklamation). Reklamation får dock inte ske senare än två år *eller, i fråga om arbete på mark eller på byggnader eller andra anläggningar på mark eller i vatten eller på andra fasta saker, tio år* efter det att uppdraget avslutades, såvida inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse.

Vill konsumenten åberopa att tjänsten är felaktig, skall han underrätta näringsidkaren om detta inom skälig tid efter det att han märkt eller bort märka felet (reklamation). Reklamation får dock inte ske senare än två år efter det att uppdraget avslutades, såvida inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse.

Har näringsidkaren handlat i strid mot tro och heder, får reklamation alltid ske inom tio år efter det att uppdraget avslutades.

Har meddelande om reklamation lämnats in för befordran med post eller avsänts på annat ändamålsenligt sätt, anses reklamation ha skett när detta gjordes.

3. Åsidosättande av säkerhetsföreskrifter (mom. 3)

Per-Olof Strindberg, Mona Saint Cyr, Allan Ekström och Nic Grönvall (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 12 med "I likhet" och slutar på s. 13 med "motion 2834" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening framstår det som befogat att efter mönster av konsumentköplagen i konsumenttjänstlagen tas in bestämmelser om minimikrav beträffande tjänstens beskaffenhet från säkerhetssynpunkt. Att en tjänst skall utföras så att den inte skadar konsumentens liv eller hälsa följer nämligen redan av kravet att den skall utföras på ett fackmässigt

tillfredsställande sätt. Utskottet har därför i och för sig inte någon erinran mot den lagtekniska utformningen av lagförslaget i denna del. Som framgår av departementschefens uttalanden innebär den föreslagna regleringen att näringsidkaren under i princip alla förhållanden skall svara för felet. Ett sådant ansvar för enligt utskottets mening för långt och kan knappast utläsas av lagtexten. I likhet med motionärerna och lagrådet anser utskottet att i sådana fall då konsumenten beställt tjänsten med full insikt om att den står i strid med ett förbud och därför är felaktig bör det, om näringsidkaren inte känt till förbudet, anses att felaktigheten beror på ett förhållande på konsumentens sida. Konsumenten bör alltså inte kunna åberopa felet i dessa fall.

Vad utskottet sålunda anfört innebär att önskemålet i motion 2834 i denna del tillgodoses helt. Någon ändring av lagtexten är inte erforderlig.

dels att utskottet under moment 3 bort hemställa

3. beträffande *åsidosättande av säkerhetsföreskrifter*

att riksdagen *dels* med anledning av propositionen i denna del och motion 1984/85:2834 yrkande 4 godkänner vad utskottet anfört, *dels* antar 5, 9 och 16 §§ förslaget till konsumenttjänstlag.

4. Marknadsföringsansvar (mom. 4)

Per-Olof Strindberg, Mona Saint Cyr, Allan Ekström och Nic Grönvall (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 14 med "När det" och slutar på s. 15 med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

När det gäller frågan huruvida en uppgift som lämnats vid marknadsföring måste ha åberopats av näringsidkaren för att kunna föranleda felansvar vill utskottet framhålla följande. Förslaget i propositionen avviker på denna punkt från konsumenttjänstutredningens betänkande och från gällande rätt. Någon remissbehandling av frågan har inte skett. Som konstateras i motion 2834 är det därför inte möjligt att överblicka de praktiska konsekvenserna av förslaget. Enligt utskottets mening är dock uppenbart att den föreslagna regeln innebär en kraftig belastning på näringsidkarna och kan leda till resultat som inte ter sig rimliga. Det torde sålunda vara vanligt att en näringsidkare använder ett blandat och kanske stort varusortiment — exempelvis reservdelar från olika fabrikanter — vid utförandet av sina tjänster. Det torde knappast kunna begäras att näringsidkaren, även om han är fackman, skall skaffa sig kännedom om all den marknadsföring som bedrivits beträffande dessa produkter och svara för marknadsföringsuppgifternas riktighet. Att näringsidkaren trots att han inte haft kännedom om eller ens haft möjlighet att få reda på en viss marknadsföringsuppgift ändå skall bära ansvaret är inte skäligt. I sammanhanget bör påpekas att näringsidkaren i propositionen inte getts nå-

gon uttrycklig rätt att återkräva vad han kan förpliktas utge från den som lämnat den oriktiga uppgiften. Enligt utskottets mening innebär förslaget på denna punkt inte en godtagbar avvägning mellan konsumenternas och näringsidkarnas intressen. Härtill kommer att regleringen strider mot grundläggande avtalsrättsliga principer.

På grund av det anförda anser utskottet i likhet med motionärerna att bestämmelsen i 10 § förslaget till konsumenttjänstlag bör ändras så att marknadsföringsansvaret endast inträder när uppgiften åberopats av näringsidkaren. Motionsyrkandet tillstyrks alltså.

dels att utskottet under moment 4 bort hemställa

4. beträffande *marknadsföringsansvar*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2834 yrkande 5 antar 10 § förslaget till konsumenttjänstlag med den ändringen att paragrafen erhåller följande som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse.

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

10 §

Tjänsten skall vidare anses felaktig, om resultatet avviker från sådana uppgifter av betydelse för bedömningen av tjänstens beskaffenhet eller ändamålsenlighet som kan antas ha inverkat på avtalet och som i samband med avtalets ingående eller annars vid marknadsföring har lämnats

1. av näringsidkaren,
2. av någon annan näringsidkare eller av en branschförening eller liknande organisation för näringsidkarens räkning, eller
3. av en leverantör av material till tjänsten eller av någon annan i tidigare led.

Första stycket gäller ej i fråga om uppgifter som i tid har rättats på ett tydligt sätt.

Första stycket gäller ej i fråga om uppgifter som i tid har rättats på ett tydligt sätt *och ej heller i fråga om uppgifter som avses i 2 och 3 och som inte åberopats av näringsidkaren.*

Särskilt yttrande

Marianne Karlsson, Sigvard Persson och Kersti Johansson (alla c) anför:

Med hänsyn till att vi i motion 1984/85:2835 *dels* yrkat avslag på propositionen och *dels* begärt förslag om en samordnad lagstiftning för köp- och konsumenträtten, saknas anledning att nu från vår sida ta ställning till detaljer i propositionens förslag.

Vi vill understryka, att centerpartiet under en lång följd av år på olika sätt markerat betydelsen av konsumentinformation och konsumentupplysning. Tillsammans med en klar och enkel lagstiftning skall sådan verksamhet ge kunskaper och möjligheter för enskilda att ta till vara sin rätt. Denna målsättning vill vi uppnå med en mera samordnad och verklighetsanpassad lagstiftning än den som föreslås i propositionen.

Lagförslagen till proposition 1984/85:110*Bilaga***1 Förslag till****Konsumenttjänstlag**

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller avtal om tjänster som näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet utför åt konsumenter huvudsakligen för enskilt ändamål i fall då tjänsten avser

1. arbete på lösa saker, dock ej behandling av levande djur.
2. arbete på fast egendom, på byggnader eller andra anläggningar på mark eller i vatten eller på andra fasta saker, dock ej arbete som avser uppförande av byggnader för bostadsändamål eller annat arbete som den som uppför byggnaden har åtagit sig att utföra i samband därmed,
3. förvaring av lösa saker, dock ej förvaring av levande djur.

2 § Lagen gäller inte

1. tillverkning av lösa saker, utom då konsumenten skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet.
2. installation, montering eller annat arbete som en näringsidkare utför för att fullgöra ett avtal om köp av en lös sak,
3. arbete som till fullgörande av ett avtal om köp utförs för att avhjälpa fel i den sålda egendomen.

3 § Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i denna lag är till nackdel för konsumenten är utan verkan mot denne, om inte annat anges i lagen.

Uppdraget m. m.*Utförande och material*

4 § Näringsidkaren skall utföra tjänsten fackmässigt. Han skall vidare med tillbörlig omsorg ta till vara konsumentens intressen och samråda med denne i den utsträckning som det behövs och är möjligt.

Om inte annat får anses avtalat, ingår det i tjänsten att näringsidkaren skall tillhandahålla behövligt material.

Säkerhet

5 § Näringsidkaren skall särskilt iaktta att tjänsten inte utförs

1. i strid mot sådana författningsföreskrifter eller myndighetsbeslut som väsentligen syftar till att säkerställa att föremålet för tjänsten är tillförlitligt från säkerhetssynpunkt, eller
2. i strid mot förbud enligt 4 § marknadsföringslagen (1975: 1418).

Näringsidkarens skyldighet att avråda

6 § Om en tjänst med hänsyn till priset, värdet av föremålet för tjänsten eller andra särskilda omständigheter inte kan anses vara till rimlig nytta för konsumenten, skall näringsidkaren avråda honom från att låta utföra tjänsten.

Om det först sedan tjänsten har börjat utföras visar sig att den inte kan anses vara till rimlig nytta för konsumenten eller att priset för tjänsten kan bli betydligt högre än konsumenten hade kunnat räkna med, skall näringsidkaren underrätta konsumenten om förhållandet och begära hans anvisningar.

Kan konsumenten inte anträffas eller får näringsidkaren av annan orsak inte anvisningar av honom inom rimlig tid, skall näringsidkaren avbryta påbörjat arbete. Detta gäller dock ej, om det finns särskilda skäl att anta att konsumenten ändå önskar få tjänsten utförd.

7 § Har näringsidkaren åsidosatt vad som åligger honom enligt 6 § och finns det starka skäl att anta att konsumenten i annat fall hade avstått från att beställa tjänsten eller hade avbeställt den, har näringsidkaren inte större rätt till ersättning än han skulle ha haft, om konsumenten hade avstått från att beställa tjänsten eller hade avbeställt den.

För kostnader som inte ersätts enligt första stycket har näringsidkaren dock rätt till ersättning i den mån konsumenten annars skulle gynnas på ett oskäligt sätt.

Tilläggsarbete

8 § Om det när tjänsten utförs framkommer behov av arbete som på grund av sitt samband med uppdraget lämpligen bör utföras samtidigt med detta (tilläggsarbete), skall näringsidkaren underrätta konsumenten och begära dennes anvisningar.

Kan konsumenten inte anträffas eller får näringsidkaren av annan orsak inte anvisningar av honom inom rimlig tid, får näringsidkaren utföra tilläggsarbetet

1. om priset för detta är obetydligt eller om det är lågt i förhållande till priset för den avtalade tjänsten, eller

2. om det finns särskilda skäl att anta att konsumenten önskar få tilläggsarbetet utfört i samband med uppdraget.

Näringsidkaren är skyldig att utföra sådant tilläggsarbete som inte kan uppskjutas utan fara för allvarlig skada för konsumenten, om konsumentens anvisningar inte kan inhämtas eller om konsumenten begär det.

I fråga om pristillägg för tilläggsarbete gäller 38 §.

Fel hos tjänsten

Vad som avses med fel

9 § Tjänsten skall anses felaktig, om resultatet avviker från

1. vad konsumenten med hänsyn till 4 § har rätt att kräva, även om avvikelserna beror på en olyckshändelse eller därmed jämförlig händelse,

2. sådana föreskrifter eller myndighetsbeslut som väsentligen syftar till att säkerställa att föremålet för tjänsten är tillförlitligt från säkerhetssynpunkt, eller

3. vad som därutöver får anses avtalat.

Tjänsten skall också anses felaktig, om den har utförts i strid mot förbud enligt 4 § marknadsföringslagen (1975: 1418) eller om näringsidkaren inte har utfört sådant tilläggsarbete som han är skyldig att utföra enligt 8 § tredje stycket.

10 § Tjänsten skall vidare anses felaktig, om resultatet avviker från sådana uppgifter av betydelse för bedömningen av tjänstens beskaffenhet

eller ändamålsenlighet som kan antas ha inverkat på avtalet och som i samband med avtalets ingående eller annars vid marknadsföring har lämnats

1. av näringsidkaren,
2. av någon annan näringsidkare eller av en branschförening eller liknande organisation för näringsidkarens räkning, eller
3. av en leverantör av material till tjänsten eller av någon annan i tidigare led.

Första stycket gäller ej i fråga om uppgifter som i tid har rättats på ett tydligt sätt.

11 § Tjänsten skall slutligen anses felaktig, om näringsidkaren i annat fall än som avses i 6 § första stycket före avtalets ingående har underlåtit att upplysa konsumenten om ett sådant förhållande rörande tjänstens beskaffenhet eller ändamålsenlighet som näringsidkaren kände till eller borde ha känt till och som han insåg eller borde ha insett vara av betydelse för konsumenten. En förutsättning för att tjänsten skall anses felaktig är dock att underlåtenheten kan antas ha inverkat på avtalet.

12 § Frågan om tjänsten är felaktig skall bedömas med hänsyn till förhållandena vid den tidpunkt då uppdraget avslutades. Avser tjänsten en sak som har överlämnats till näringsidkaren eller som av annan orsak befinner sig i hans besittning, anses uppdraget avslutat först när saken har kommit i konsumentens besittning.

Om näringsidkaren har utfört tjänsten men uppdraget inte kan avslutas i rätt tid på grund av något förhållande på konsumentens sida, är den avgörande tidpunkten i stället den då uppdraget skulle ha avslutats.

13 § Försämrans resultatet efter den tidpunkt som anges i 12 §, skall tjänsten anses felaktig om försämringen är en följd av att näringsidkaren har åsidosatt vad som ålegat honom enligt avtalet eller denna lag.

14 § Har näringsidkaren genom en garanti eller liknande utfästelse åtagit sig att under en viss tid efter den tidpunkt som anges i 12 § svara för resultatet av tjänsten och försämrans det utfästa resultatet under den angivna tiden, skall tjänsten anses felaktig.

Första stycket gäller ej, om näringsidkaren gör sannolikt att försämringen beror på en olyckshändelse eller därmed jämförlig händelse eller på vanvård, onormalt brukande eller något liknande förhållande på konsumentens sida.

15 § Avser tjänsten förvaring av en lös sak gäller i stället för vad som sägs i 9, 10 och 12–14 §§ att tjänsten skall anses felaktig, om förvaringen anordnas på ett sätt som avviker från

1. vad konsumenten med hänsyn till 4 § har rätt att kräva, även om avvikelser beror på en olyckshändelse eller därmed jämförlig händelse,
2. sådana författningsföreskrifter eller myndighetsbeslut som väsentligen syftar till att säkerställa att föremålet för tjänsten är tillförlitligt från säkerhetssynpunkt, eller
3. vad som därutöver får anses avtalat.

Tjänsten skall också anses felaktig, om förvaringen anordnas i strid mot förbud enligt 4 § marknadsföringslagen (1975:1418) eller på ett sätt som avviker från sådana uppgifter enligt 10 § som inte i tid har rättats på ett tydligt sätt.

Påföljder vid fel

16 § Är tjänsten felaktig utan att det beror på något förhållande på konsumentens sida, får konsumenten hålla inne betalningen enligt 19 §. Han får vidare kräva att felet avhjälps enligt 20 § första stycket eller också göra avdrag på priset eller häva avtalet enligt 21 §. Dessutom får konsumenten kräva skadestånd av näringsidkaren enligt vad som sägs i 31 §.

I fråga om konsumentens rätt till skadestånd av någon annan än näringsidkaren finns bestämmelser i 33 §.

Reklamation

17 § Vill konsumenten åberopa att tjänsten är felaktig, skall han underätta näringsidkaren om detta inom skälig tid efter det att han märkt eller bort märka felet (reklamation). Reklamation får dock inte ske senare än två år eller, i fråga om arbete på mark eller på byggnader eller andra anläggningar på mark eller i vatten eller på andra fasta saker, tio år efter det att uppdraget avslutades, såvida inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse.

Har näringsidkaren handlat i strid mot tro och heder, får reklamation alltid ske inom tio år efter det att uppdraget avslutades.

Har meddelande om reklamation lämnats in för befordran med post eller avsänts på annat ändamålsenligt sätt, anses reklamation ha skett när detta gjordes.

18 § Reklamerar konsumenten inte inom den tid som följer av 17 §, förlorar han rätten att åberopa felet.

Konsumentens rätt att hålla inne betalningen

19 § Konsumenten får hålla inne så mycket av betalningen som fordras för att ge honom säkerhet för hans krav på grund av ett fel hos tjänsten.

Avhjälpan

20 § Konsumenten har rätt att kräva att näringsidkaren avhjälper felet, om det inte medför olägenheter eller kostnader för näringsidkaren som är oskäligt stora i förhållande till felets betydelse för konsumenten.

Även om konsumenten inte kräver det får näringsidkaren avhjälpa felet, om han genast efter det att reklamation har kommit honom tillhanda erbjuder sig att göra detta och konsumenten inte har något särskilt skäl att avvisa erbjudandet.

Avhjälpan skall ske inom skälig tid efter det att konsumenten har gett näringsidkaren tillfälle till det.

Avhjälpan skall ske utan kostnad för konsumenten. Detta gäller dock inte kostnader som skulle ha uppkommit även om tjänsten hade utförts felfritt eller, om felet beror på en olyckshändelse eller därmed jämförlig händelse, kostnader för att ersätta material som konsumenten enligt avtalet om tjänsten har tillhandahållit och bekostat.

Prisavdrag och hävning

21 § Avhjälps inte felet enligt vad som sägs i 20 §, får konsumenten göra avdrag på priset.

Om syftet med tjänsten i huvudsak är förfelat, får konsumenten i stället häva avtalet. Detsamma gäller, om tjänsten har utförts i strid mot förbud enligt 4 § marknadsföringslagen (1975: 1418).

Har tjänsten utförts till en del och finns det starka skäl att anta att den

inte kommer att fullföljas utan fel av väsentlig betydelse för konsumenten, får denne häva avtalet beträffande återstående del. Är felet sådant att syftet med tjänsten i huvudsak är förfelat eller utförs tjänsten i strid mot förbud enligt 4 § marknadsföringslagen, får konsumenten i stället häva avtalet i dess helhet.

Om det redan innan tjänsten har påbörjats finns starka skäl att anta att den inte kommer att utföras utan fel av väsentlig betydelse för konsumenten, får denne häva avtalet.

Prisavdragets storlek

22 § Ett prisavdrag skall motsvara vad det kostar konsumenten att få felet avhjälpt, bortsett från sådana kostnader som avses i 20 § fjärde stycket andra meningen. Om ett på detta sätt beräknat prisavdrag är oskäligt stort i förhållande till den betydelse som felet har för konsumenten, skall prisavdraget i stället svara mot felets betydelse för konsumenten.

Avser tjänsten förvaring, skall prisavdraget alltid svara mot felets betydelse för konsumenten.

Verkningar av hävning

23 § Häver konsumenten avtalet, har näringsidkaren inte rätt till betalning för tjänsten. Näringsidkaren har rätt att återfå det material som han har tillhandahållit, om det kan ske utan att konsumenten åsamkas olägenheter eller kostnader av betydelse. I den mån det är skäligt skall konsumenten ersätta näringsidkarens kostnader för vad som ej kan återlämnas, dock högst med ett belopp som motsvarar dettas värde för konsumenten.

Har tjänsten utförts till en del och häver konsumenten avtalet beträffande återstående del, har näringsidkaren rätt till betalning med ett belopp som motsvarar priset för tjänsten i dess helhet med avdrag för vad det kostar konsumenten att få den återstående delen utförd.

Näringsidkarens dröjsmål

Vad som avses med dröjsmål

24 § Dröjsmål på näringsidkarens sida föreligger om uppdraget, utan att det beror på något förhållande på konsumentens sida, inte har avslutats inom den tid som har avtalats eller, om någon tid inte har avtalats, inom den tid som är skälig med hänsyn särskilt till vad som är normalt för en tjänst av samma art och omfattning.

Dröjsmål på näringsidkarens sida föreligger också, om näringsidkaren inte iakttar en överenskommen tid för påbörjande av tjänsten eller för ett arbetes framskridande.

Påföljder vid dröjsmål

25 § Vid dröjsmål på näringsidkarens sida får konsumenten hålla inne betalningen enligt 27 §. Han får välja mellan att kräva att näringsidkaren utför tjänsten enligt 28 § och att häva avtalet enligt 29 §. Dessutom får konsumenten kräva skadestånd av näringsidkaren enligt vad som sägs i 31 §.

Reklamation

26 § Har uppdraget avslutats, får konsumenten häva avtalet eller fordra skadestånd på grund av ett dröjsmål endast under förutsättning att han

senast inom skälig tid efter uppdragets avslutande har underrättat näringsidkaren om att han vill återopa dröjsmålet (reklamation).

Har meddelande om reklamation lämnats in för befordran med post eller avsänts på annat ändamålsenligt sätt, anses reklamation ha skett när detta gjordes.

Konsumentens rätt att hålla inne betalningen

27 § Konsumenten får hålla inne så mycket av betalningen som fordras för att ge honom säkerhet för hans krav på grund av dröjsmål på näringsidkarens sida.

Om betalning enligt avtalet skall ske vid arbetets påbörjande eller under arbetets fortskridande, får konsumenten, även om det inte följer av första stycket, intill dess att arbetet påbörjas eller fortskrider hålla inne den del av betalningen som har förfallit efter dröjsmålets inträde. I fråga om betalning för sådan del av tjänsten som har utförts får konsumenten dock inte hålla inne mer än som följer av första stycket.

Konsumentens rätt att få tjänsten utförd

28 § Konsumenten får kräva att näringsidkaren utför tjänsten, om det inte medför olägenheter eller kostnader för näringsidkaren som är oskäligt stora i förhållande till konsumentens intresse av att avtalet fullföljs.

Hävning

29 § Är dröjsmålet av väsentlig betydelse för konsumenten, får han häva avtalet. Har mer än en obetydlig del av tjänsten utförts, får konsumenten dock häva avtalet endast beträffande den del som återstår. Även i ett sådant fall får avtalet hävas i sin helhet, om syftet med tjänsten i huvudsak är förfelat på grund av dröjsmålet.

Om det finns starka skäl att anta att det kommer att inträffa dröjsmål av väsentlig betydelse för konsumenten, får han häva avtalet i enlighet med vad som sägs i första stycket.

Verkningar av hävning

30 § I fråga om verkningarna av hävning tillämpas 23 §.

Näringsidkarens skadeståndsskyldighet m. m.

Skadeståndsskyldighet på grund av fel eller dröjsmål

31 § Näringsidkaren är skyldig att ersätta konsumenten skada som denne tillfogas på grund av fel eller dröjsmål, om inte näringsidkaren visar att skadan ej beror på försummelse av honom eller någon som på hans sida har anlitats för att utföra tjänsten.

Näringsidkarens skadeståndsskyldighet på grund av fel eller dröjsmål omfattar även ersättning för skada på föremålet för tjänsten eller annan egendom som tillhör konsumenten eller någon medlem av hans hushåll. Näringsidkaren och konsumenten kan dock träffa avtal om att sådan ersättning ej skall omfatta förlust i näringsverksamhet.

Skadeståndsskyldighet i övrigt

32 § Om föremålet för tjänsten eller annan egendom som tillhör konsumenten eller någon medlem av hans hushåll skadas medan egendomen är i näringsidkarens besittning eller annars under dennes kontroll, är näringsidkaren även i annat fall än som sägs i 31 § skyldig att ersätta skadan, om

inte näringsidkaren visar att skadan ej beror på försummelse av honom eller någon som på hans sida har anlitats för att utföra tjänsten.

Näringsidkaren är i övrigt skyldig att ersätta skada som tillfogas konsumenten, om skadan har vållats genom försummelse på näringsidkarens sida. Detsamma gäller i fråga om skada på egendom som tillhör någon medlem av konsumentens hushåll.

Näringsidkaren och konsumenten kan träffa avtal om att ersättning enligt första eller andra stycket på grund av skada på egendom ej skall omfatta förlust i näringsverksamhet.

Skadeståndsskyldighet för tredje man i vissa fall

33 § Har någon som avses i 10 § första stycket 2 eller 3 uppsåtligt eller av vårdslöshet lämnat vilseledande uppgifter av betydelse för bedömningen av tjänstens beskaffenhet eller ändamålsenlighet och är tjänsten på grund därav felaktig enligt 10 § eller 15 § andra stycket, är han skyldig att ersätta konsumenten skada som denne därigenom tillfogas.

Har någon som avses i 10 § första stycket 2 eller 3 underlåtit att lämna sådan information av betydelse för bedömningen av tjänstens beskaffenhet eller ändamålsenlighet som han enligt marknadsföringslagen (1975: 1418) har ålagts att lämna och kan underlåtenheten antas ha inverkat på avtalet om tjänsten, är han skyldig att ersätta konsumenten skada som denne därigenom tillfogas.

Skadeståndsskyldigheten enligt första eller andra stycket omfattar även ersättning för skada på föremålet för tjänsten eller på annan egendom som tillhör konsumenten eller någon medlem av hans hushåll.

Jämkning av skadestånd

34 § Om skyldigheten att utge skadestånd skulle vara oskäligt betungande med hänsyn till den skadeståndsskyldiges ekonomiska förhållanden, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt. Härvid skall även beaktas föreliggande försäkringar och försäkringsmöjligheter på den skadelidandes sida, den skadeståndsskyldiges möjligheter att förutse och hindra skadan samt andra särskilda omständigheter.

Undantag för personskada

35 § Bestämmelserna i 31–34 §§ gäller inte ersättning för personskada.

Priset m. m.

Priset

36 § I den mån priset inte följer av avtalet, skall konsumenten betala vad som är skäligt med hänsyn till tjänstens art, omfattning och utförande, gängse pris eller prisberäkningssätt för motsvarande tjänster vid avtalsstillfället samt omständigheterna i övrigt.

Har näringsidkaren lämnat en ungefärlig prisuppgift får det uppgivna priset dock inte överskridas med mer än 15 procent, såvida inte någon annan prisgräns har avtalats eller näringsidkaren har rätt till pristillägg enligt 38 §.

37 § Har konsumenten uppdragit åt näringsidkaren att företa enbart förberedande undersökning för att utreda omfattningen av eller kostnaden för en tjänst, är konsumenten inte skyldig att betala för undersökningen, om han på grund av sedvana inom branschen eller i övrigt har haft skäl att anta att undersökningen skulle göras utan ersättning.

*Pristillägg***38 §** Näringsidkaren har rätt till pristillägg

1. om han har utfört tilläggsarbete i enlighet med bestämmelserna i 8 §, eller
2. om tjänsten har fördyrats på grund av omständigheter som är att hänföra till konsumenten och som näringsidkaren inte bort förutse när avtalet träffades.

I fråga om pristilläggets storlek gäller bestämmelserna i 36 §.

Betalning efter olyckshändelse m. m.

39 § Konsumenten är inte skyldig att betala för arbete som näringsidkaren har utfört eller material som denne har tillhandahållit i den mån arbetet eller materialet försämras eller går förlorat genom en olyckshändelse eller därmed jämförlig händelse som inträffar före den tidpunkt som anges i 12 §.

Specificerad räkning

40 § Näringsidkaren är skyldig att på konsumentens begäran ställa ut en specificerad räkning för tjänsten. Räkningen skall göra det möjligt för konsumenten att bedöma det utförda arbetets art och omfattning. I den mån tjänsten inte har utförts mot fast pris skall det även framgå av räkningen hur priset har beräknats.

Tid för betalning

41 § Om inte annat följer av avtalet, är konsumenten skyldig att betala vid anfordran sedan näringsidkaren har utfört tjänsten.

Har konsumenten i tid begärt en specificerad räkning, är han inte skyldig att betala förrän en sådan räkning har kommit honom till handa.

Avbeställning

42 § Avbeställer konsumenten tjänsten innan den har slutförts, har näringsidkaren rätt till ersättning för den del av tjänsten som redan har utförts samt för arbete som måste utföras trots avbeställningen. Ersättningen skall motsvara det pris som skulle ha gällt, om avtalet endast hade avsett vad som har utförts.

Näringsidkaren har vidare rätt till ersättning för förluster i form av kostnader för den återstående delen av tjänsten samt ersättning för förluster i övrigt på grund av att han har underlåtit att ta på sig annat arbete eller på grund av att han på annat sätt har inrättat sig efter uppdraget. Näringsidkaren har dock inte rätt till sådan ersättning, om konsumentens syfte med tjänsten har blivit förfelat på grund av att

1. föremålet för tjänsten har skadats eller gått förlorat utan att detta har berott på försummelse på konsumentens sida, eller

2. konsumenten har hindrats att dra nytta av tjänsten till följd av författningsföreskrifter, myndighetsbeslut eller andra liknande omständigheter utanför hans kontroll.

Ersättning till näringsidkaren enligt andra stycket får inte överstiga hans förlust till följd av avbeställningen.

43 § Näringsidkaren får förbehålla sig en på förhand bestämd ersättning vid avbeställning, om den är skälig med hänsyn till vad som vid avbeställning normalt kan antas tillkomma en näringsidkare som ersättning enligt 42 §.

44 § Om den avbeställda tjänsten avser arbete på en sak som har överlämnats till näringsidkaren eller som av annan orsak befinner sig i hans besittning och konsumenten inte i rätt tid betalar vad han enligt 42 eller 43 § är skyldig för tjänsten eller ställer säkerhet för näringsidkarens fordran på denna ersättning, får näringsidkaren fullfölja tjänsten och kräva fullt pris för denna.

Första stycket gäller ej, om det är uppenbart att näringsidkaren vid en sådan försäljning av saken som avses i 50 § andra stycket ändå kommer att få betalning för sin fordran, sedan kostnaderna för försäljningen och vad näringsidkaren har att fordra enligt 50 § första stycket har dragits av från köpeskillingen.

Konsumentens dröjsmål

Näringsidkarens rätt att inställa arbetet

45 § Skall betalning enligt avtalet ske helt eller delvis innan tjänsten har utförts och betalar inte konsumenten i rätt tid, får näringsidkaren inställa arbetet till dess att konsumenten betalar. Om det följer av avtalet att konsumenten skall medverka till tjänstens utförande och han inte i rätt tid lämnar sådan medverkan som utgör en väsentlig förutsättning för utförandet, får näringsidkaren inställa arbetet till dess att konsumenten lämnar sin medverkan.

Har tjänsten påbörjats, är näringsidkaren dock skyldig att såvitt möjligt utföra arbete som inte kan uppskjutas utan risk för allvarlig skada för konsumenten.

Inställer näringsidkaren arbetet enligt första stycket, har han rätt till ersättning för kostnader och andra förluster som detta åsamkar honom, om konsumenten inte visar att dröjsmålet ej beror på försummelse på hans sida.

Hävning

46 § Om konsumenten i fall som avses i 45 § inte betalar eller lämnar sin medverkan i rätt tid och dröjsmålet är av väsentlig betydelse för näringsidkaren, får denne häva avtalet beträffande återstående del av tjänsten. Detsamma gäller om näringsidkaren enligt 6 § tredje stycket har avbrutit påbörjat arbete för att få anvisningar av konsumenten och avbrottet medför väsentlig olägenhet för honom.

Vill näringsidkaren häva avtalet enligt första stycket skall han först påminna konsumenten om att denne skall betala, medverka eller lämna anvisningar samt ge konsumenten skälig tid att göra detta.

Har en påminnelse lämnats in för befordran med post eller avsänts på annat ändamålsenligt sätt, anses påminnelse ha skett när detta gjordes.

47 § Näringsidkaren får också häva avtalet beträffande återstående del av tjänsten, om det redan på förhand finns starka skäl att anta att konsumenten inte i rätt tid kommer att betala eller lämna medverkan enligt 45 § och att dröjsmålet blir av väsentlig betydelse för näringsidkaren.

48 § Häver näringsidkaren avtalet, är konsumenten skyldig att betala som om han hade avbeställt tjänsten den dag då hävningen skedde.

Näringsidkarens rätt att hålla kvar föremålet för tjänsten m. m.

49 § Avser tjänsten en sak som har överlämnats till näringsidkaren eller

som av annan orsak befinner sig i hans besittning och betalar inte konsumenten i rätt tid vad näringsidkaren har att fordra på grund av uppdraget, får näringsidkaren hålla kvar saken till dess att han har fått betalt eller, vid tvist om betalningen, till dess att konsumenten har ställt godtagbar säkerhet för det belopp som näringsidkaren har krävt.

50 § Näringsidkaren skall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas av honom för att vårda en sak som han håller kvar enligt 49 § eller som inte har hämtats i rätt tid. Han har rätt till skälig ersättning för vården.

I fråga om näringsidkarens rätt att sälja en sak som han har tagit emot för att utföra arbete på finns bestämmelser i lagen (1950: 104) om rätt för hantverkare att sälja gods som ej avhämtats.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1905:38 s. 1) om köp och byte av lös egendom

Härigenom föreskrivs att 54 § lagen (1905:38 s. 1) om köp och byte av lös egendom skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Har köparen ej inom *ett* år från det godset av honom mottagits givit säljaren meddelande, att han vill tala å fel eller brist, have sin talan förlorat, utan så är att säljaren åtagit sig att jämväl efter nämnda tid svara för godset, eller svikligt föfarande ligger säljaren till last.

Föreslagen lydelse

54 §

Har köparen ej inom *två* år från det godset av honom mottagits givit säljaren meddelande, att han vill tala å fel eller brist, have sin talan förlorat, utan så är att säljaren åtagit sig att jämväl efter nämnda tid svara för godset, eller svikligt föfarande ligger säljaren till last.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller dock äldre bestämmelser.

3 Förslag till

Lag om ändring i konsumentköplagen (1973:877)

Härigenom föreskrivs att 11 § konsumentköplagen (1973:877) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Vill köparen göra gällande befo-
genhet på grund av fel i varan, skall
han underrätta säljaren om felet
inom skälig tid efter det att han
märkt eller bort märka detta, dock
ej senare än *ett* år från det han mot-
tog varan. Har annan än säljaren
för dennes räkning åtagit sig att av-
hjälpa fel i varan, får underrättelsen
i stället lämnas till den som gjort
åtagandet.

Försummar köparen att lämna underrättelse såsom anges i första
stycket, förlorar han rätten att göra gällande befo-
genhet på grund av felet.

Föreslagen lydelse

11 §

Vill köparen göra gällande befo-
genhet på grund av fel i varan, skall
han underrätta säljaren om felet
inom skälig tid efter det att han
märkt eller bort märka detta, dock
ej senare än *två* år från det han mot-
tog varan. Har annan än säljaren
för dennes räkning åtagit sig att av-
hjälpa fel i varan, får underrättelsen
i stället lämnas till den som gjort
åtagandet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986. I fråga om avtal som har
ingåtts före ikraftträdandet gäller dock äldre bestämmelser.

4 Förslag till

Lag om ändring i marknadsföringslagen (1975: 1418)

Härigenom föreskrivs att 4 § marknadsföringslagen (1975: 1418) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Saluhåller näringsidkare till konsument för enskilt bruk vara, som på grund av sina egenskaper medför särskild risk för skada på person eller egendom, kan marknadsdomstolen förbjuda honom att fortsätta därmed. Detsamma gäller, om varan är uppenbart otjänlig för sitt huvudsakliga ändamål. Förbud kan meddelas även anställd hos näringsidkare och annan som handlar på näringsidkares vägnar.

Första stycket äger motsvarande tillämpning, om konsumenten erbjudes att mot vederlag förvärva nyttjanderätt till vara för enskilt bruk.

Förbud enligt denna paragraf får ej meddelas i den mån det i författning eller beslut av myndighet har meddelats särskilda bestämmelser om varan med samma ändamål som förbudet skulle fylla.

Vad som sägs i första stycket om saluhållande av varor gäller även då konsumenten erbjuds att mot ersättning förvärva nyttjanderätt till en vara för enskilt bruk eller att mot ersättning få en tjänst som avses i konsumenttjänstlagen (1985:000) utförd.

Förbud enligt denna paragraf får ej meddelas i den mån det i författning eller beslut av myndighet har meddelats särskilda bestämmelser om varan *eller tjänsten* med samma ändamål som förbudet skulle fylla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

5 Förslag till

Lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977:981)

Härigenom föreskrivs att i konsumentkreditlagen (1977:981) skall införas en ny paragraf, 23 a §, samt närmast före denna paragraf en ny rubrik av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Tjänster på kredit

23 a §

Har konsumenten vid avtal om en tjänst som avses i konsumenttjänstlagen (1985:000) fått kredit enligt vad som sägs i 3 § angående köp, tillämpas bestämmelserna i 10–14 §§ på avtalet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.